

Šiame numery

Ir mokslininkas gali riktelėti. Antanas Maceina apie kun. dr. Andrių Baltinį. Profesoriumi dr. Jonui Puzinui septyniasdešimt metų. Premijuotasis prancūzų romanas. Jonas Jurašas apie Lietuvoje žuvusį dailininką Teodorą K. Valaitį. Du nauji Dariaus Lapinsko vokaliniai kūriniai.

BIČIULIUI VAINIKO VIETOJE

ANTANAS MACEINA

„Arba Dievas yra, arba žmonija yra vienas didžiulis beprotnamis“
Dr. A. Baltinis,
Disertacija.

Prieš mane guli du laiški: vienas, rašytas prieš 24 metus (1951.12.17), kitas — prieš 4 mėnesius (1975.6.9). Pirmasis yra pats seniausias, išlikęs įvairių kilnojimų metu; antrasis — pats naujiausias, gautas pastarojo vardadienio proga. Abu laiški mano ilgamečio bičiulio, bendraminčio ir bendraamžio kun. dr. Andriaus BALTINIO, taip netikėtai išėjusio „į tylumą palaimintą ir didžią“ (Putinas). Ir vargu ar rastume geresnę prieigą greitomis žvilgtelėti į šio brangaus žmogaus vidų, kaip aniedu, beveik šimtmečio ketvirtimi atskirti laiški, tarsi du poliai, iš kurių tačiau byloja ta pati kūrybiškai nusiteikusi, pilna planų bei užmojų asmenybė. Esmėje kun. A. Baltinis buvo *minties žmogus*, atviras idėjai, pasiryžęs ją apmąstyti bei skelbti. Šisai polinkis, nors ir nevirtes kasdienine profesija, buvo jam būdingas iš pat pradžių, o jis pats liko jam ištikimas ligi galo. Aniedu laiški kaip tik ir yra tokios ištikimybės liudytojai: pirmasis pateikia kun. Baltinio filosofinį „Cre-do“, antrasis — paskutiniųjų jo darbų apybraižą.

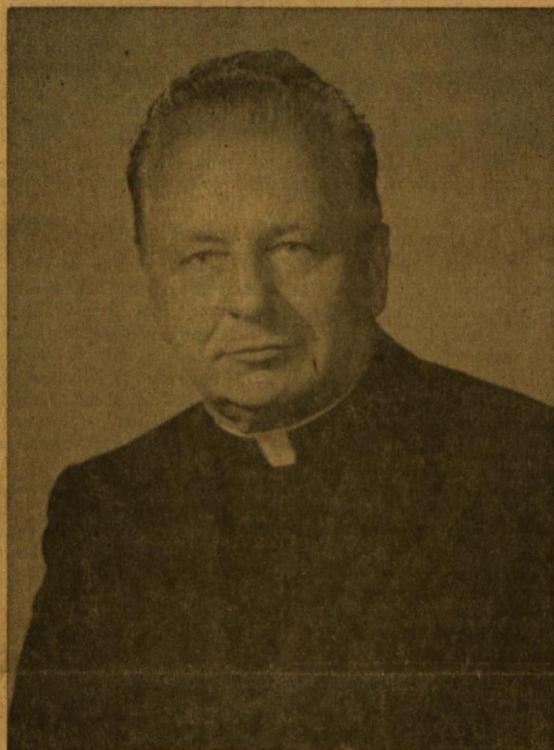
I.

Parašęs disertaciją tema „Realus Dievo buvimas Max Schelerio religijos filosofijoje“ ir gavęs už ją filosofijos daktaro laipsnį Wuerzburgo (Vokietijoje) universiteto (1948), kun. Baltinis planavo atsidėti filosofijai visa savo būtybe ir todėl, dar būdamas Vokietijos stovyklose, apmąstė nemaža apybraižų būsimiems savo darbams. Išvykęs betgi Ameriką, jis tuoj pat atsidavė į sustabarėjusios sielovados būdus, kurie grėsė užgniaužti patį pradinį jo ryšį. Tačiau Baltinis pasiūšė: „Nuvykau pas vyskupą ir atsisakiau nuo Harlano, nes ten susidarė tokios sąlygos, kad toliau

nebepajėčiau būti; atsisakiau todėl, kad klebonas mane suskundė vyskupui, kad aš užsiimu pašaliniais darbais, nors aš savo tiesiogines pareigas atlikdavau be priekaišto. To jau neišlaikiau“ (I laiškas). Kur tad eiti? „Pasiėmiau mėnesį atostogų, atvykau į Chicago, apsisojau pas seną pažįstamą. Planuoju čia stoti į Jėzuitų universitetą studijuoti anglų kalbos, o po to susirasti kokį vienuolyną, kur galėčiau būti laisvesnis. Jei tai nepavyks, turėsiu grįžti atgal į kitą kaimą ir eiti baudžiavą“ (t. p.). Pavyko tik iš dalies. Vienuolyno nesusirado, kaip tai buvo pavykę ne vienam iš vyresniųjų mūsų dvasiškų. Bet nė į kaimą grįžti neberekėjo. Liko Chicagoje, ir čia išsivystė visa kun. Baltinio mintis, skatinama tiek Bažnyčios gyvenimo apskritai, tiek lietuviškųjų diskusijų.

Anuo metu buvo ką tik pasirodžiusi pop. Pijaus XII enciklika „Humani generis“ (1950), padvelkusi didžia atžanga ir todėl sukėlus nemaža kartėlio širdyse visų, kurie linkėjo, kad Bažnyčia ne tik pasivytt, bet ir pralenktų pasaulio mintį. Prie šių „pažangininkų“ priklausė ir kun. Baltinis. Todėl jis džiaugėsi, kad jo mėgiama intencija filosofija, sukurta bei išvystyta E. Husserlio ir M. Schelerio, nebuvo enciklikos užblokuota, kaip tai buvo padaryta su idealizmu, dialektiniu bei istoriniu materializmu ir galop egzistencializmu (plg. nr. 32): „Mano laimei šis metodas (fenomenologinis, Mc.) ir enciklikoje „Humani generis“ nėra pasmerktas“ (t. p.). Nes iš šio metodo Baltinis tikėjosi daugiausia. Anot jo, „Dievas pats ar per gamtą, ar per žmogų kalba žmogui, o žmogus stengiasi šią kalbą išgirsti. Geriausiai šiai kalbai išgirsti tinka fenomenologinis metodas“ (t. p.).

Lietuviškoje padangėje tuo metu ėjo ginčų tiek filosofijos srityje ryšium su šio straipsnio autoriaus knyga „Jobo drama“ (1950), tiek literatūros kritikos srityje ryšium su L. Miškino abejonėmis patriotinės poezijos estetinė vertė. Abiejuose ginčuose

Kun. dr. Andrius Baltinis (1909. X. 12 — 1975. IX. 5)

kun. Baltinis dalyvavo — ne tik raštu, bet ir gyvu žodžiu: „Dėl „Jobo dramos“ recenzijos ant manęs buvo supykę visi marjonai; turėjau ilgą ginčą su Bagdanavičium ir Rimšeliu; jie nepatenkinti, kam aš vertinau teigiamai, nes ši knyga esanti pilna prieštaravimų ir nesąmonių. Aš jų neradau, nes norėjau suprasti, ką autorius nori pasakyti“ (t. p.). O patriotinės poezijos atžvilgiu Baltinis šviesoje reikia spręsti ir mūsų ginčai“ (t. p.) „mūsų, tai reiškia: tarp jo ir šio straipsnio autoriaus, nes mudu daug kur nesutarėme nuo pradžių ligi galo; nesutarėme nei filosofijos, nei literatūros srityje. Sutarėme dėl objekto pirmenybės, nesutarėme dėl intencijos pirmenybės. Man rodė, kad in-

niems jo raštams; jiems suprasti anie teiginiai turi sprendžiamosios reikšmės.

a. „Objekto pirmenybė prieš subjektą ir intencijos pirmenybė prieš racionalinį diskursyvinį galvojimą yra pagrindiniai principai, pagal kuriuos aš galvoju“ (I laiškas). Nuosekliai tad, anot Baltinio, „daiktai kalba į žmogų, o ne žmogus į daiktus“ (t. p.). Užtat „šio pagrindinio principo šviesoje reikia spręsti ir mūsų ginčai“ (t. p.) „mūsų, tai reiškia: tarp jo ir šio straipsnio autoriaus, nes mudu daug kur nesutarėme nuo pradžių ligi galo; nesutarėme nei filosofijos, nei literatūros srityje. Sutarėme dėl objekto pirmenybės, nesutarėme dėl intencijos pirmenybės. Man rodė, kad in-

Kertinė paraštė

IR MOKSLININKAS GALI RIKTELĖTI

Kultūrinėje ir politinėje kovoje už tautos laisvę ir valstybingumą jau esame pakankamai patyrę ir šilto ir šalto. Tik svarbu, kad įvairios tos kovos epizodus nepasimestume. Mat, etapai ir epizodai ateina ir praėina, o kovos tikslas lieka tas pats. Tik reikia epizodinius laimėjimus per daug nesivaižinti džiaugsmu, ir epizodinius pralaimėjimus per daug nepulti į nevilį. Ypač tokiems atvejais, kai atrodo pralaimėjimai nėra mūsų pačių darbų bei klaidų rezultatas, kaip, pavyzdžiui Helsinkio „parengimo“ virtuvės dūmai.

O vis dėlto ir politikų parašai Helsinkyje gal bus naudingi mūsų visuomenei. Naudingi ta prasme, kad pagaliau daug ką įtikins, jog pats didžiausias kultūrinis ir valstybinis ateities laidas yra pačios tautos gyvastingumas fizine ir dvasine prasme. Visa kita yra tik pagelbinės priemonės, kuriomis, žinoma, turime taipgi rūpintis ir jas naudoti laisvės reikalui.

O jeigu, tas pagelbinės priemonės naudodami, kartais, atrodo, ir pralaimime ar tik stovėdami, tai nėra ko labai nusiminėti. Kiekvienam tokiam užkliuvime jokių būdų nereikia nuleisti rankų. Sumaniai ir energingai veikiant, iš tikro ar tik tariamo pralaimėjimo galima priešingai — išplėsti net laimėjimą. Pačiu pralaimėjimu galima lietuviškąją ir aplamai laisvės reikalą taip išpopuliarinti, kad priešio ofenzyvą ima veikti jo paties nenaudai.

Geru čia pavyzdžiu šiandien gali būti naujoji Encyclopaedia Britannica laida: Perna pasirodžiusi, ji daugelį tiesiog nustebino. Puslapiuose ten buvo tiek daug tendencingos medžiagos, įprastos sovietinių šaltinių, kad reikėjo tiesiog siaubingai krūptelėti. Labiausiai enciklopedijoje buvo skriaudžiamos rusų pavergtos tautos, tiesiog iškraipant jų dabartį ir praeitį.

Buvo tuoj pat karštai reaguota mūsų, o ir kitų tautų išeiš-

koje spaudoje. Tačiau nesitenkinta vien savais puslapiais, o keltas balsas ir amerikiečių informacinėje ir akademinėje spaudoje. Ypač šioje akcijoje judrus ir taiklus buvo mūsų studentai ir jau profesiniai čia išsimokslinusi čionykščių šviesuolių karta.

Ir štai rezultatas. Rugsėjo 17-tos dienos The New York Times pirmajame puslapyje akcentuoja naujos Encyclopaedia Britannica „sovietizaciją“ ir jos palieštųjų reakciją. Enciklopedijos redakcija buvo apipilta laiškais ir kontaktuota asmeniškai, nurodant klaidas ir pateikiant tikruosius faktus bei duomenis. The New York Times straipsnyje lietuvių iniciatyvai ypač skiriamas dėmesys, nuolat cituojant prof. Romualdo J. Misiūno enciklopedijos poziciją kritikuojantį straipsnį, atspausdintą Slavie Review žurnale.

Karštos reakcijos ir akademinė polemika čia lėmė tiek, kad Encyclopaedia Britannica leidyjai, anot The New York Times, pasižadėjo naujoje enciklopedijos laidoje apščiūs iškraipymus atitaisyti. Šis įvykis nepasilik užregistruotas vien tik The New York Times puslapiuose. Rugsėjo 18 d. panašaus pobūdžio straipsnis jau pasirodė ir įtakingame The Washington Post. Pernykštis rusų laimėjimas Encyclopaedia Britannica puslapiuose dabar virsta skriaudžiamųjų laimėjimų toje pačioje Britanicoje ir pasaulinės spaudos puslapiuose. Apie nematą Encyclopaedia Britannica „sovietizaciją“ mums palankia prasme savo vedamuoju rugsėjo 24 d. prakalba ir didžiausias Chicago dienaštis Chicago Tribune, operuošdamas taipgi Baltijos kraštus liečiančią medžiagą.

Pabaigai tenka dar prisiminti, kad viena pirmųjų ir karšta reakcija Enciklopaedia Britannica adresu buvo dr. Antano Klimo šioje Kerinėje paraštėje beveik prieš metus (1974.X.26). Reikėjo jautriai ir garsiai šūktelti, kad visuomenė subrustų. Nemažiau reikėjo ir prof. R.J. Misiūno

grynai akademinio problemos dėstymo jau mokslo žurnale. Vienas išjudino platesnę akciją, antras ją pagrindė mokslinėje plotmėje.

Todėl keistokai atrodė V. Trumpos raštas Akiračiuose (1974 m. lapkričio mėn. numeryje), rešikiant nepritarimą dr. Antano Klimo karštumui, lyg mokslo žmogui panašiu atveju turėtų širdies neskaudėti ir jam nevalia būtų iš skausmo surikti. Manytume, kad mandagiai ir saloniškai čia galėjo tytelėti tik tas, kuriam pats reikalas — nei šilta, nei šalta.

Be kita ko V. Trumpa tada Akiračiuose rašė taip: „Be abejo, nei viena enciklopedija nėra tobula. Tokia nėra ir E.B., tačiau laikyti ją „mokslo bei informacijos išprofonavimu“ nėra nei ma-

žiausio pagrindo. Užtat ir prof. A. Klimo sukeltas aliarmas prieš ją primena greičiau pasakėčia apie kiškį, kopūstlapį ir griuvantį dangų, negu rimtą susirūpinimą informacijos apie Lietuvą teisingumu. Kiekvieni atveju ne visuomenės teismas nuspręs E.B. gerumą ar blogumą“.

O vis dėlto šviesiosios visuomenės balsas (tegu ir ne teismas) lėmė visa tai, ką šiandien jam nevalia būtų iš skausmo surikti. Manytume, kad mandagiai ir saloniškai čia galėjo tytelėti tik tas, kuriam pats reikalas — nei šilta, nei šalta.

Ir nebūtinai vien nuoroda asmeniui, o dar labiau bendruoju pavyzdžiu, kaip mes neretai būname saviesiems kolegoms aštrūs „koti“, o svetimesiems vis linkę užsimauti baltas pirštines.

k.brd.

tuicija turi pasiteisinti logikai. Baltiniui gi, maščiančiam fenomenologiškai, atrodė, kad „įzelgti, pamatyti galima tik tai, kas yra“ (t. p.). O tai, kas yra, pasiteisina pačiu savo buvimu. Intuicijos pirmenybė savaime vedė Baltinį prie kito dėsno, kilusio iš negalimybės neiginį „suderinti su fenomenologiniu metodu“ (t. p.), būtent:

b. „Nebūtis pagal šį metodą yra nesąmonė, tam tikra proto haliucinacija“ (t. p.). Tai dar svaresnis teiginys, negu pirmasis, nes jo išvados liečia ne tik egzistencializmą, kuriam nebūtis stovi maštyto vidurkyje, neatskiriamai nuo būties, bet ir Krikščionybę. Todėl Baltinis, jungdamasis vėliau (1972) į ginčą ryšium su P. Teilhard de Chardin, ir buvo linkęs kūrimo iš nebūties nepripažinti. Šiuo klausimu buvo žadėjęs plačiau išdėstyti savas pažiūras, „nes Dievo kūrimas yra labai svarbus, gal pagrindinis dalykas, iš kurio galima išvesti mūsų santykius su Juo“ (laiškas 1974 m. Kalėdoms). Tačiau apsiimtoji monografija apie vysk. V. Borisevičių (apie ją kiek vėliau) vertė Baltinį kūrimo iš nebūties idėją atidėti vėlesniam metui. Vis dėlto ši idėja nedavė jam ramybės, kaip tai jis pakartodamas savo laiškuose mini. Nebūtis atžvilgiu Baltinis buvo atsidūręs prieš dvijulę (dilemą): arba laikytis fenomenologijos, pasak kurios nebūtis esanti „proto haliucinacija“, arba Krikščionybės, pasak kurios nebūtis yra tai, iš ko kyla visa kūrinių dieviškuoju žodžiu. Ir pristigo jam laiko šiai dvijulei pergalėti...

c. „Tikrovė nėra suimama į sąvokas; tikrovė yra visada daugiau, negu sąvokos. todėl visi žodžiai yra tik tikrovės simboliai, vedantieji į šios gilesnės tikrovės patyrimą. Šia prasme ir dogmos yra simboliai, rodantieji į gilesnę religinę tikrovę“ (I laiškas). Bet čia pat Baltinis priduria, kad „tai nieko bendro neturi su moderniu dogmos sutarimu“ (t. p.). Iš kitos tačiau pusės jis pripažįsta, kad, „galvojant scholastinėmis sąvokomis, mano išreiškimai apie religiją yra pavojingi, kaip kad dr. Rimšeliui pavojinga

(Nukelta I 2 psl.)

DVIDEŠIMT PENKTASIS „DRAUGO“ ROMANO KONKURSAS

1. Dienraštis „Draugas“ skelbia dailiosios prozos romano, apysakos dvidešimt penktąjį konkursą. Rankraščius įteikti paskutinė data yra 1975 m. lapkričio 1 d.

2. Geriausiojo kūrinio autoriui skiriama 1.500 dolerių premija. Siemietinio konkurso mecenatas yra žurn. Zigmas Umbražūnas.

3. Kūrinio sužetą pasirenka patys autoriai. Rankraštis turi būti parašytas mašinėle, nemažesnis kaip 200 romaninio formato puslapių.

4. Kūrinius siųsti šiuo adresu: Dailiosios prozos konkurso komisijai, Draugas, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629.

5. Sprendimo bešališkumui laiduoti autoriai turi pasirašyti slapyvardžiu, o atskirame uždarame voke pažymėti savo tikrąją pavardę ir adresą, ten pat įrašant kūrinio antraštę ir pasirinktąjį slapyvardį. Teisėjų komisijai išrinktus premijuotąjį kūrinį, atidaromas tik laimėjusio autoriaus vokas.

6. Tūkstančio penktų šimtų dolerių premiją gavęs autorius be papildomo honoraro pirmosios laidos teisę perleidžia „Draugui“, įskaitant teisę spausdinti dienraštyje ir išleisti atskiru leidiniu arba tik išleisti atskiru leidiniu. Netaimėje autoriai spausdinimo sąlygas nuspręs abipusiu susitarimu.

Profesorių dr. Joną Puziną sveikinant

BRONIUS KVIKLYS

Jonas Puzinas rugsėjo 18 dieną sulaukė 70 metų amžiaus. Pagal senąjį kalendorių ši sukaktis turėtų būti minima spalio 1 dieną.

Pristatyti J. Puziną mūsų visuomenei labai lengva, bet drauge ir sunku. Lengva todėl, kad visi mūsų tautiečiai, kurie seka lietuvių kultūrinį gyvenimą, jį gerai žino ir pažįsta. Sunku todėl, kad tai labai gili, plati, šakota asmenybė. Taigi iš anksto turime prisipažinti, kad savo prisimtos pareigos šiuo rašinieliu gerai neaflksime.

Biografinės žinios

Jonas Puzinas rytų aukštaitis. Jis gimė 1905 metais Svorniu viensėdijoje, Deltuvos valsčiuje, Ukmergės apskrityje. Taigi rytų aukštaitis. O apie rytiečius aukštaitčius sakoma, kad tai yra linksmos nuotaikos, socialūs bendravime, visuomeniški ir veiklūs žmonės. Jei taip, tai Jonas Puzinas yra ryškiausias mūsų aukštaitčių pavyzdys.

Baigęs Ukmergės gimnaziją, 1925 m. Jonas Puzinas įstojo studentu universitetan, pasirinkdamas lietuvių kalbos studijas ir dirbdamas Kauno miesto muziejuje. Studijų objektas: lietuvių kalba, literatūra ir pedagogika. Tačiau savo siela jis buvo archeologas — proistorikas.

Šios profesijos mokslo žmonių tuometinėje Lietuvoje labai trūko. Taigi, kaip gabus ir sumanus mokslo vyras, 1930 m. Švietimo ministerijos jis buvo pasiūstas kaip stipendininkas į Heidelbergo u-tą Vokietijon, kur studijavo archeologiją, lyginamąjį kalbų mokslą, klasikinę archeologiją. Savo studijas baigė disertacija 1934 m. už darbą „Proistorės tyrinėjimas ir tautinė samonė Lietuvoje“ gaudamas daktaro laipsnį.

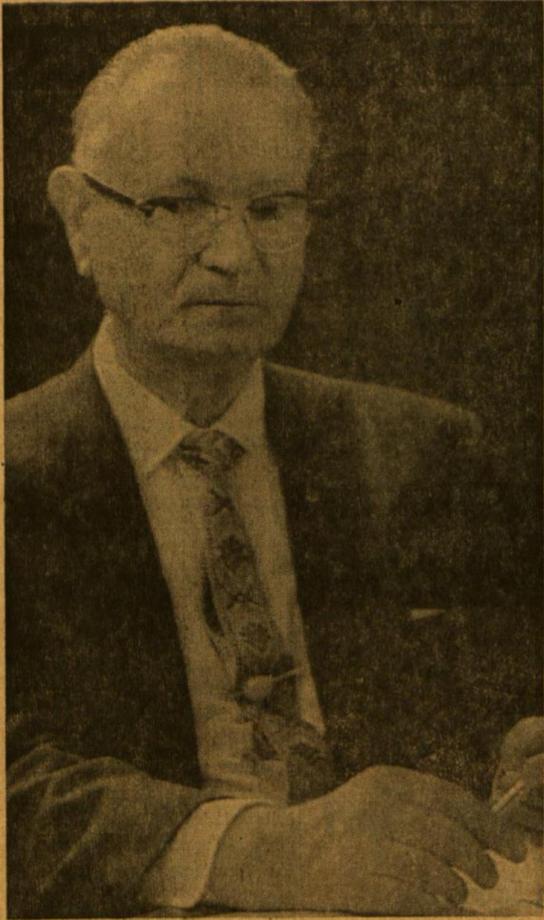
Grįžęs buvo fakulteto išrinktas vyr. asistentu. Parašęs habilitacinį darbą „Naujausių proistorinių tyrinėjimų duomenys“, fakulteto tarybos pakeltas docentu, 1940 m. išrinktas Archeologijos katedros vedėju. 1941 m. pakeltas profesorium, 1941-1944 Hum. m. fak. dekanas. Kurį laiką ėjo u-to rektoriatu pareigas.

Iškili proistorikas

Kaip minėjome, J. Puzinas yra labai šakota asmenybė. Didžiausia jo šaka, gal būt, gyvenimo mežio viršūnė, yra proistorijos sritis. Proistorė (archeologija) yra mokslo sritis, kuri tyrinėja tuos senus laikus, apie kuriuos žmonės nepaliko rašytų žinių. Tai mokslas apie priešistorinius laikus. Prof. Puzino ir jo mokslinių bendraminčių uždavinys išskaityti žmonių gyvenimo būdą ne iš rašytų paminklų, ne iš žmonių pasakojimų patirti, bet išskaityti iš bekalbių įvairių akmenis kirvukų, išbrailytų ar lygių puodų bei keramikos šukių, senovės ginklų liekanų, darbo įnagių, žalvarinių ir kitokių papuošalų, senovės pastatų, aprangos dalykų liekanų, apdegusių kaulų, užsikonservavusių grūdų ar maisto liekanų likučių. Šie dalykai dažniausiai randami mūsų piliakalniuose, dirvose, kapinyuose. Visa tai, tinkamai įvertinus, gali teikti įspūdingą mūsų krašto senosios kultūros vaizdą, leidžia nustatyti jo ryšius su kitais kraštais ir iš viso turėti giliosios senovės pajautimą.

Mokslininkas

Mūsų praeities — proistorės tyrinėjimų turėjome ir prieš Puziną. Pirmiausia eilė svetimtaučių, vėliau savų — Basanavičius,

Prof. dr. Jonas Puzinas

Nuotr. V. Mazello

Daugirdas, Nagevičius, Tarasienka ir eilė kitų. Tačiau beveik visi jie buvo archeologai mėgėjai, stokojo mokslo žinių apie radinių aplinkybes, klasifikaciją, tikslesnių datų nustatymą, surišimą su savo ir kitų kraštų kultūra.

J. Puzinas vienas iš pirmųjų, jei ne pats pirmasis, — mokslinis lietuvių ir Lietuvos archeologas, proistorikas, sukūręs mokslinę arch. sistemą, kurės ir nustatė lietuviškus arch. terminus.

Muziejuose pradėjo dirbti 1928 metais, o moksliniuose kasiniuose dalyvavo nuo 1932 metų. Nuo 1936 m. kasiniams vadovavo kaip proistorės muziejaus vedėjas. J. Puzinas pradėjo sistemingai ir platią Lietuvos proistorės tyrinėjimą. Tų kasinėjimų, jo atliktų ar vadovautu, eilė didelė. Štai keletas jų: Iplinties piliakalnis, Eigulių vid. gel. amžiaus stovykla, Sargėnų kapinynas, Graužų žmonių ir arklių kapai, Rimašių arklių kapinynas, Upytės senkapiai ir eilė kitų.

LST korpi Neo Lithuania visuotiniame narių suvažiavime rugs. 14 d. LT namų salėje, Chicagoje prof. dr. Jonas Puzinas skaito paskaitą apie Vytautą Didįjį ir lenkų bajorų pasipriešinimą jo valnakiui karaliui. Nuotraukoje iš dešinės: prof. Jonas Puzinas, suvažiavimo sekretorė Audronė Gulbinienė, suvažiavimo prezidento vicepirmininkas dr. Antanas Butkus iš Clevelando, suvažiavimo pirmininkas inž. Vaclovas Mažeika ir Rimas Gulbinas — suvažiavimo prezidento vicepirmininkas.

ribose viską labai pulkia atlikti.

Prof. daug rašė mūsų proistorės klausimais. Ypač minėtinas jo veikalas „Naujausių priešistorinių tyrinėjimų duomenys“ kuriame apžvelgti Lietuvos dvidešimtmečio darbai. Be šio, jis parašė ir šimtus įvairių kitų studijų.

Istoriniai darbai

Lietuvos istorijos klausimais J. Puzinas pradėjo rašyti, dar bėtarnaudamas Kauno miesto muziejuje 1928-30 metais. Jis 1929 m. buvo komandiruotas į Maskvą Lietuvos archyvų grąžinimo reikalu. Lietuvos pasiuntinybės ir jo rūpesčiu iš Centrinio valstybinio senųjų aktų archyvo Maskvoje gauta 32 tomų senojo Kauno miesto archyvo knygų (nuo 1522 iki 1773 m.), 18 Kauno žemės teismo knygų (1566-1705), Žemaičių (Raseinių) pilies teismo aktų knygos, Žemaičių žemės teismo aktų knygos (nuo 1576 m.), iš viso apie 350 tomų, Ukmergės pilies ir žemės teismo aktų knygos ir Upytės pilies bei žemės teismo knygos. Remdamasis archyvine medžiaga, yra paskelbęs daug straipsnių iš Kauno istorijos, o 1930 m. išspausdinta šiaulių miesto istorija. Nenustojo ligi šiol rašęs įvairiais istorijos ir kultūros istorijos klausimais.

Profesorius

J. Puzinas buvo ne tik mokslininkas, tyrinėtojas, muziejininkas, bet ir proistorės mokytojas, dėstytojas, profesorius. Ir čia jis pasižymėjimo dideliu kruopštumu, sistemingumu, dėstymo aiškumu. Jis mokėjo savo studentus sudominti kalbamu dalyku, patraukti jų dėmesį mokslui, pagaliau, prostore padaryti jų pagrindine mokslo šaka. Puzino mokiniai yra ir dabartiniai žymiausi mūsų archeologai Išeivijoje ir tėvynėje: dr. M. Gimbutienė, R. Jablonskytė — Rimantienė, R. Volkaitė — Kulikauskienė, P. Kulikauskas.

Jei 1944 m. Jonas Puzinas, kaip daugelis kitų mūsų, pasitraukė į Vakarus, tai okup. Lietuvoje likę jo buvę mokiniai paruošė dešimtis ir gal šimtus kitų archeologų, sakydami, J. Puzino mokslo vaikaičių, kurie profesorius darbą sėkmingai toliau tęsia. Jo mokslo darbai ir šiandien Lietuvoje žinomi, dažnai cituojami, jo surinkta ir sisteminta medžiaga naudojama.

Tremtyje ir išėivijoje

Labai gaila, kad Jonas Puzinas negalėjo per paskutinius 30 metų dirbti kaip archeologas

Nuotrauka Vytauto Mazello

RUDENIO NUOTAIKOS

KAZYS BRADŪNAS

POPIETE

Nieko veikt neturiu.
Net keista.
Dvidešimt po keturių —
O žemė dar kaista.

Sešėliai veikt neilgėja.
Šilta. Tvaniku.
O kad pūsteltum vėją,
Kitaip apanku

Nuo saulės, nuo tylos,
Nuo laiko nejudėjimo
Ir nuo tavo širdies
Gintarinio spindėjimo.

KAIP ZOLĖ

Kaip žolė į šaligatvio plyšį
Išlėbav ir buiti varganai.
Kai mane užmindamas sugrįši —
Tu žinai —

Jau nebūsiu vien žolė nuvytus,
Sunaikinta saulės ugnimi,
O pakilusi vėl, rasa apkritus,
Tik palinkus žingsnių kryptimi.

savo tėvynėje. Užtat tremtyje ir vėliau emigracijoje jis išjungė daugelį mūsų mokslo ir visuomeninio gyvenimo sričių. Taigi jis nedingo svetur, nedingo mūsų moksle ir mūsų visuomenėje. Tik tai kai kur pakito jo keliai ir kryptys.

Vak. Vokietijoje jis įsijungė į Pabaltijo u-to Pinneberge organizacinį darbą ir mokymą.

Kaip nuoširdus visuomenininkas — bendruomenininkas, jis įsitraukė į politinį ir visuomeninį darbą. Dirbo įvairiose organizacijose, pradedant Vliku, LB Kultūros taryba, baigiant eilinėmis pareigomis Philadelphiajos apylinkėje. Visur jis, kaip labai taktingas, svetimas nuomones gerbiais vyras, buvo mieliai kviečiamas, renkamas.

Tačiau didžiausią tremties amžiaus dalį jis paskyrė Lietu-

viiu Enciklopedijai. Jis suredavo eilę tomų, o visiems kitiems, savo ir kitų redaktorių tomams, pateikė daugybę vertingų straipsnių, ypač iš Lietuvos pasaulinės proistorės ir istorijos mokslo sričių.

Matome ir skaitome jo rašinius ir lietuvių išėivijų spaudoje. Taigi nesvetima jam publicistika, biografija, įvairūs aprašai, studijos.

Visuomenininkas

Jonas Puzinas priklausė ir prklauso visai eilei organizacijų. Nuo 1925 m. Korp. Neo-Lithuania narys, filisteris, Istorijos draugijos narys, Lietuvių mokslo dr-jos Vilniuje valdybos narys, Rytų Lietuvos dr-jos narys (už darbą šioje dr-joje 1942 buvo Geštapo suimtas), Lietuvių Tremtinių dr-jos pirmininkas, Kultūros tarybos pirmininkas

1967-8 m., LB tarybos narys ir daugybė kitų pareigų. Pagaliau Vliko narys ir vicepirmininkas mokslo ir studijų reikalams, Dirbo ir dabar tebedirba daugelyje kitų draugijų, kitoms nuoširdžiai talkininkauja.

Ypačiai į visuomeninį darbą įsitraukė, gyvendamas Amerikoje. Philadelphiajoje, kur jis ligi pereinamųjų metų pabaigos gyveno, buvo labai aktyvus bendruomenininkas, visuomenininkas. Neatsisakydavo jelti į organizacijų valdybas ypač tada, kai niekas kitas nenorėdavo pareigų prisiimti. Jo ramus ir taktingas būdas padėdavo išspręsti daugelį sunkių problemų ir nuraminti susivaldijusias šalis. J. Puzinas visada įstengdavo surasti visiems priimtina kompromisą.

Šeimoje

Mielas sukaktuvininkas labai daug padarė todėl, kad namie turėjo geras darbo sąlygas. Jo žmona Konstancija (Vabalaitė, kybartiškė), profesorius gyvenimo bendrakeleivė, padarė viską, kad Puzinų namai būtų mūsų kultūrininkui mieli, kad jis turėtų geras darbo sąlygas.

Puzinai išaugino sūnų Algimantą, dukteris — Aldoną Cepėniene, Žilvė Tamošiūniene, Zentai — Vytautas Cepėnas (Chicagoje) ir Vidas Tamošiūnas (Rochesteryje, N. Y.). Jausilaukė aštuonių vaikaitių. Taigi visi vaikai sukūrė gražias lietuviškas šeimas.

Dabartiniai darbai

Jonas Puzinas — tvirtos sveikatos vyras. Ir dabar, 70 metų sulaukęs, jis nesustingęs vietoje, kaip nemažas skaičius mūsų kultūrininkų, ir nepadėjo plunksnos, Pensininkas Jonas Puzinas baigia rašyti Lietuvos kultūros istorijos bruožus, knygą apie mūsų iškilų gydytoją ir visuomenininką dr. Petrą Avižonį, Lietuvos medicinos istoriją; atlieka ir kitus darbus. Jo rašiniai — dažnai svečiai mūsų kultūrinėje spaudoje, žurnaluose. Dr. Puzinas yra ir artimas „Draugo“ dienraščio bendradarbis. Sukaktuvininkas taip pat dažnas svečias ir kalbėtojas mūsų minėjimuose, susirinkimuose, paskaitose, parodose, įvairiuose kultūrinuose rengimuose.

Kitos J. Puzino asmenybės šakos

Kaip minėjome, J. Puzinas — šakota asmenybė. Tačiau šiame rašinyje visų šakų nenulenkisime, užteks, kad bent paminėsime: jis ir dailininkas, meno kūrinių mylėtojas, rinkėjas, sutelkęs keliasdešimties įvairių dailininkų darbų savo pastogėje. Jis ir aistringas lietuviškų knygų rinkėjas. Jo sutelkta asmeniška biblioteka Lietuvos istorijos ir ypač proistorės temomis yra didžiulė, išsam, tiesiog pavydėtina. J. Puzinas turi dar keletą ir kitų „silpnųjų“. Pirmiausia filatelistas. Retas mūsų pašto ženklų rinkėjas turi tokį gausų Lietuvos pašto ženklų rinkinį, kaip sukaktuvininkas. Pridėkime dar — numizmatikas, daržininkas, sodininkas...

Kartu su sukaktuvininku džiaugdamiesi jo nuveiktais darbais ir pasiektais laimėjimais, mes vis dėlto ir liūdime, kad toks didelis mūsų proistorės darbuotojas, tiesiog talentas negalėjo visą laiką reikštis Lietuvos archeologijos srityje, kasinėdamas mūsų krašto piliakalnius, vadovaudamas archeologinėms ekspedicijoms, rašydamas studijas proistorės temomis.

Nežiūrint ne nuo jo pareinančių aplinkybių, išplėtimo iš gimtojo krašto, Jonas Puzinas padarė be galo daug. Taigi, minėdami garbingą amžiaus sukaktį, mes nedėdame taško ir neguldome sukaktuvininko į archyvą. Esame giliai įsitikinę, kad jis dar ilgas metus gyvens ir dirbs lietuvių tarpe, lietuviško mokslo ir lietuvių visuomenės labui. To iš visos širdies ir linkime.

Mirtis nusineša geriausius

1974 metų rugsėjo 21 d. diena absurdiška mirtis iš mūsų tarpo išplėdė vieną iš talentingiausių Lietuvos menininkų Teodorą-Kazimierą VALAITI. An-takalnio Saulės kapinėse, kur dabar po grakščiu ažuoliniu kopytstulpiu išsilojo kūnas, nebuvo pasakyti žodžiai, kurie galėtų išreikšti bent dalį jo netekimo skausmo, kaip nebuvo pasakyta jam gyvam esant, ką mums reiškė jo talentas, asmenybės platumas, dosni širdis, pats jo buvimas mūsų tarpe, — visa, kas dažniausiai erzina tuos, virš kuriu skrieja iškilesnės individualybės. Ir šiandien dar yra sunku kalbėti apie Teodorą Valaitį, apibrėžti jo talento mįslę. Ir gyvas būdamas, jis netilpo į kasdienybės rėmus, priimtus visuomenės standartus. Kas jis buvo? Skulptorius, sukūręs ištisą lietuviško dizaino mokyklą, kurią męgdžiojo įvairiose mūsų geografinės siaurumos vietose, tapytojas, kurio skambančios paletės spalvas regėjo tik artimieji daraujai, ar potetas, rašęs ant tragiškų savo chimeriško meno eskizų lapų eiles, kupinas mirties naujotas gaivalo, sarkazmo, melės? Širdis atsisako tikėti, kad dar pernai tuo pat metu, taip pat švietė saulė rudenįjančiame Vilniuje, jis vaikščiojo senamiesčio gatvėmis energingai, skubiu žingsniu, tarsi lenkiančiu laiką, aštrių žvilgsniu gėrė bėgantį pro šalį gyvenimą. Nesitikti, kad taip pat gali žaliuoti žolė Pavilnio lankose, išmindžiota jo juodberio kojomis. Karščių prunkščiantys žirgai, kuriuos jis taip mėgo, buvo it simbolis to gyvenimo kvaitulio, su kuriuo Teodoras mokėjo susilieti visa savo esybė, užpildančia erdvę aplink save. Šio žmogaus įvaizdis nesiderino tik su viena būties dalimi — su klatinga mirtimi. Jis teigė gyvenimą, jo džiaugsmą, grožį, meilę, draugystę, talentą. Viską apimanti aistara buvo jo skiriamasis bruožas. Menas, žmonės, gamta, — visa, kas turi skonį, spalvą, polėkį, siautuli, visa, ką galima apčiuopti, pajusti, kam galima priduoti savitą formą, su kuo galima pilnai sutapti, — visa tai buvo jo valdų ribos, jo laimės, kančios ir pražūties erdvė. Žuvo jis taip, kaip ir gyveno ugnyje, keistom ir nepaaiškinamom aplinkybėm. Tarsi Borutos legendos Girdvainis, kurį pražudė aistra žirgams. Užtroško ugnyje, kurios priežasties niekas jau nesužinos, kaip ir niekas nežinojo, kokia sielos ugnis blaškė šį galingą kūną, nežinantį ramybės. Tik žinia, kad būtų neįtikėtina matyti Teodorą senatviškam lijos patale, nuolankiai laukiantį savo mirties valandos.

Mylėti jis mokėjo, kaip brolis. Ir paliko jis Tėvynei vos kelias mėnesiais anksčiau už mane. Pirmą kartą toks ramus, gulėjo ant lentos savo kambaryje, pasakendęs gėlėse po sunkių kryžiumi, kokių jis nematomai nešė tuos keturiasdešimt metų. Ant židinio stovėjo lietuviškos liaudies skulptūros, kurios jį mokė formos taupumo ir išbaigtumo, — šv. Jurgis, smeigiantis slibina, Pieta, Rūpintojėlis, ant sienų kabėjo sūnaus Kristoforo neįtikėtino grožio piešiniai, tapę paskutiniųjų dienų Teodoro pasididžiavimo objektu. Dar prieš kelis mėnesius šiame daugelį išimtiname kambaryje artimiausių draugu tarpe sėdėjo jis kažkoks graudžiai iškilmingas prie savo paskutiniojo gimtadienio stalo, užiesto švaria balta staltiese, degė žvakės ir židinyje jaukiai spragėjo ugnis. Lyg ir juokaudamas jis kalbėjo, kad yra baigtas jo gyvenimo neramūs laikotarpis, kad atėjo brandos metas, reikalaujantis suvesti savo meninės sąžinės sąskaitas, o akyse matei neįgyven-

JONAS JURASAS

dintų svajonių kartėlių, slėgusių šį vieną iš talentingiausių Dailės instituto auklėtinių, kurio jau diplominis darbas buvo laikomas išsūkiu institute viešpatavusiam lėkštam natūralizmui. Anksčiau susiformavo, kaip profesionalus menininkas, kuriam nebuvo paslapčių metalo, gipso, šiuolaikinių medžiagų technologijoj, jo studijos durys iki paskutinės dienos buvo atviros kolegoms, norintiems išgirsti Valaičio nuomonę, visada išsakomą tiesiai ir konstruktyviai. Ir galėjai tik stebėtis, su koku dosnumu jis žarsitė idėjas mokantiems jomis pasinaudoti. Už tai jis buvo mylimas vienu ir neapkenčiamas kitu, tu, dėl kieno kaltės Teodoro-Kazimiero Valaičio dirbtuvės lentynose liko neįgyvendinti dešimtys, šimtai nuostabiausių eskizų, modelių, išdeginame molyje baltame putoplaste, dešimtyse aplankų suspaustuose piešiniuose, kurie, beja, visi yra verti unikalių studijų, tyrinėjimo. Kiekviena iš jų, įrežtu užtikrinta piešinio meistro ranka, kartu vingiuosius eilėraščių posmai, mintys apie kūrybą, gamtą, žmogų, jo dvilypę prigimtį, autoanalizę, prilygstančią negaltingai išpažinčiai. „Aš tik žaidžiu su formomis, spalvomis, plokštumomis“, užkrečiančiai kvatodamas sakydavo Teodoras. O iš jo jo gražių rankų byrėte byrėjo keisčiausios vaizduotės sedevriukai: gaivališkos žmonių - žvėrių figūros, abstraktų formų sudėtingi rezginiai, pilni jėgos, paslapties, jausmo. Negalėjęs jų įgyvendinti savo pamėgta metalo, kurio tvirtumui jis tarsi metė išsūki, Valaitis ieškojo išeities savo talentui prasiveržti kitais pavaldais. Visuomeninių pastatų interjerai, dekoratyvinės skulptūros, emblemos, medaliai, — visa, prie ko prisiliedavo jo ranka, tapdavo pažymėta nepakartojamo talento žyme. Ir vaizduotės sparnai stūmė pirmyn, galvoje kunkuliuojo žūliosis idėjos pastatyti Baltijos smiltynėje didžiulius kineitinius modelius, kurie sugriautų despotišką erdvės hegemoniją, sutelktų naujas dimensijas pačiai gamtai. Daugelis tuo metu tepė kilometrines drobes, tvirtindami socrealizmo pilkybę, o Teo savo dirbtuvės vienvėje maišė spalvas, kurios šaukė, dejavo ir atkakliai negulė ant plokštumos. Nes toje realybėje nebuvo vietos jo deginančioms spalvoms ir kompozicijoms.

Dėsninga, kad tokios vitališkos prigimties žmogui aplamai nebuvo vietos šioj normuotoj gyvenimo tėkmėj, sustingusioj ir išpraustoj į banalybės krantus, troškinančioj visa, kas gyva, nepanašu į vidutinybę, kas graso prasiveržti laisvos sielos protrūkiu.

Valaitis domėjosi viskuo, kas gyvenimą daro šventišku, pakiliu. Valandomis galėjai su juo kalbėti apie meną, povandeninę žūklę, kuri jį kasmet traukė į šiltus Krymo vandenius, jis galėjo vidurnaktį atitempti tave į arkliu, kur stovėjo arkliai, gromuolijantys cukrų iš jo delno. Apie arklius jis pasakodavo, kaip apie žmones, glamonėdavo jų virpančius kaklus. Jis galėjo leistis į tolimiausią kelionę prie Ledynuo-to vandenyno, kad pažūrėtų, kaip gyvena čukčiai. Ir iš ten jis atsiveždavo pluoštus portretų su mšlingais siauraakiais veidais, bei užburiančių pasakojimų daugeliu metu. Bet labiausiai jį traukė teatras. Gal būt, todėl, kad pati Valaičio prigimtis buvo teatrališka, kupina kontrastu, nežinios, polėkio. Anksčiau jo jaunystėje susikėlo opera, Kipru Petrausku. Nuolat galėjai matyti Teodorą teatro spektakliuose, ak-

torių draugėje. Paskutinis mūsų pasimatymas ir užsifiksavo atmintyje, kai Valaitis dėstė savo sceninę viziją, kurią jis norėjo įgyvendinti, statant naują lietuvišką veikalą „Ugnies medžioklė“. Tai žadėjo tapti nauju scenografijos reiškiniu, atskleisti dar vieną šio daugiabriaunio talento ypatybę. Trivialia simbolika gali praskambėti žodžiai, kad Teodoro „ugnies medžioklė“ baigėsi tragiškai — jį patį paglemžė ugnis gyvenime. Jis nepaisė ugnies, jei pavojuje buvo jo draugas, arba net tolimas nelaimės užklup-tasis. Valaitis ryžtingai ištiesė pagalbos ranką ir man, patekusiam į valdžios nemalone, kai išsigan-dė nusisuko net tie, kurie buvo laikomi draugais. Tik Teodoras, rizikuodamas prarasti visus užsakymus, priglaudė mane, ir raup-suotąjį, savo dirbtuvėje, išmokė kalti, piaustyti, šliuoti. Tuo metu tai buvo tolygu didvyriškumui, broliškam pasiaukojimui, prieš kurį prievarta yra bejėgė. Prievarta ir baimė, ant kurių laikosi vergijos chimeros, taip išraiškina-gai nupieštos jo paveikluose. Tos šlykščios chimeros persekiojo Valaitį visą gyvenimą, jos ir ne-leido pilnai išskleisti sparnų.

Teodoras — Kazimieras Valaitis pats savaime buvo tokia ryški ir stipri asmenybė, kad pro šviežių prisiminimų širdgėlą nejuočiom į pirmą vietą išplaukia jo vitališki, kontrastingi bruožai, lyg laikinai užgoždami jo kūrybos svorį, lyg palikdami šešėlyje gau-sybę jo sukurtų darbų, kurie natūraliai tapo neatskiriama Vilniaus interjerų dalimi, atšiaurių vėjų kryptį rodančios galingos metalinės vėtrungės formomis Lazdynų aikštėje, masyviais akmen paminklais, Zodiako ženklais ant sienų.

Jo darbai visada turėjo tą pačią gyvybingumą paslaptį, kaip ir jis pats — jaugti ir užkariauti jiems duotą architektūrinę erdvę taip stipriai, kad nebe-galėtum įsivaizduoti be jų nei sienos, nei aikštės, kaip Vilniaus meninės aplinkos be Teodoro.

Šiandien Teodoro — Kazimiero Valaičio mirties dieną aš norėčiau padėti gėlių ant Jo kapo. Bet mes jau abu esame iške-liavę skirtingomis kryptimis, į kitus pasaulius, toli nuo savo gim-tų namų, į kuriuos mums nelėmta grįžti.

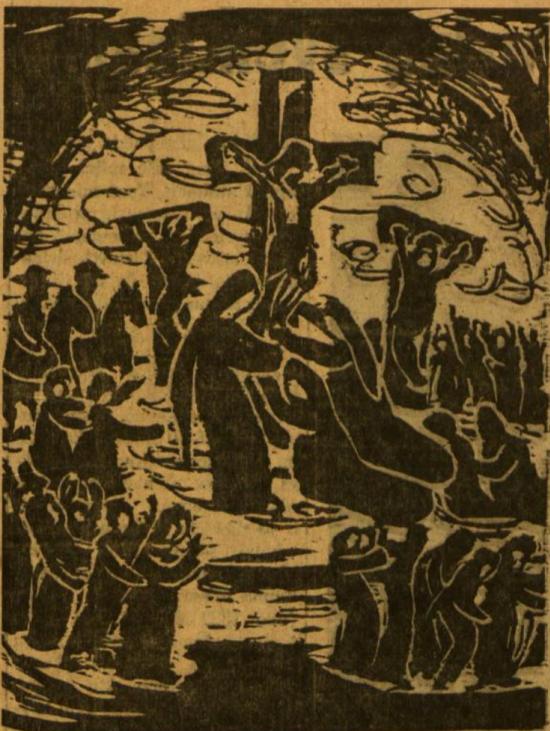
1975 metų rugsėjis

PREMIJUOTAS PRANCŪZŲ ROMANAS

(Atkelta iš 2 psl.)

vosena apmąstyti. Kartais atrodo, kad Pilhes žmonės išvis nesugeba suvokti realybės: visa tai, ką jie mato ir girdi, tuoj pat įgauna vienos kurios, smegenyse iš-tvirtinuosios minties spalvą. Tai ne žmonės, bet komiškos figūros, autoriaus aprašytos vaizdžiai, įdomiai, įtikinančiai. Romaną perskaite, visiškai kitaip matome čia džiūju bendrovių pasauli. Randame, kad autorius mums parodė tikrą ir gaudinantį biznio pasaulio veidą ir todėl jam pripa-žįstame stebėtojo moralisto gys-lele.

Tačiau argi iš tikrųjų L'Impre-ateur autoriaus norėta sukurti neigiamas biznio pasaulio pa-veikslas? Ar būtų tikslu Pilhes lai-kyti kritiku moralistui? Šios abe-jonės kyla todėl, kad autoriaus stilis toli gražu nėra tik realis-tinis ar satyrinis. L'Impreateur romane lygia greta eina trys siū-lai: satyros, fantazijos ir nuoty-kių. Neįmanoma sustoti ties vie-nu kuriuo aspektu ir sakyti, kad veikalas yra visų pirma satyrinis, fantazijos ar nuotykių roman-

Viktoras Petravičius Golgota (medžio raižinys)

Kad rankų ir širdžių grandinė pasidarytų stipri

Pokalbis su Dariūm Lapinsku
jo naujų kūrinių premjeros proga

— *Zvelgdami į D. Kučėnienės koncerto-rečitalio programą, kuri bus atlikta spalio 5 d. (sekmadi.) 3 val. popiet Juvnimo centre, Chicagoje, koncertų rengiant korpi Giedrai, maloniai stabtelėjame prie paskutinio koncerto numerio — naujo Lapinsko kūrinių „Vargdienių mišios“ — Kyrie ir Gloria. Tai nauji Jūsų paties kūryboje ir šios rūšies mūsų repertuare aplamai. Idomu būtų išgirsti šiuo mišiu kūrybos genezę ir veikalą pobūdį tradicine ar netradicine prasme.*

— Šaltas žiemos rytas Lietuvoje. Pasislėpęs kailiniukuose, su mamos šimta kartų apie kaklą apsuktu šaliku, brendu per girgždantį sniegą. Mėnulis spigina į mano kaklą ir nei galvoja užleisti vietos rytmečio saulei. Kad nors koks debesėlis pritemdytų jį bent vieni akimirkai, gal būtų kiek šilčiau, — galvoju. Kažkur toli ir taip arti sprogs ledas. Gama skel-bia Kūrėjo didybę. Aš irgi skubu į raras tarnauti mišioms. Čia mano „Mišiu“ pradžia. Taigi nors ir paskutinis mano kūrinys, bet iš tikro pirmutinis.

„Vargdienių mišiose“ lygia-grečiai naudojamas lotyniškas mišiu tekstas ir buitinis var-gdienių liaudies dainų tekstas. Pirmoje mišiu dalyje vaikštinė-ją tėvulus po laukus, prašinėja saulelės, kad greičiau nusileistų, kad galėtų jis ir dukrelė grįžti namo pailsėti po sunkių dienos darbų. Gi retkarčiais, kol dar saulelė nenusileido, kol darbas nesibaigė, perbėga jis mintimis

Atrodytu, kad tikrasis L'Impre-ateur mistifikatorius yra pats Re-né-Victor Pilhes. Jis supina įvai-rius pasakojimo siūlus, užmas-kuoja tikrąją pasakojimo kryptį, skaitytoja sumašo ir verčia klaus-ti: kas gi iš tikrųjų yra René-Victor Pilhes. Pasakotojas, kapi-talistinės sistemos kritikas, stebė-tojas? Le Figaro žurnalistas, Pilhes aplankęs, įstikino, kad au-torių ypač domina ateities įvykiai ir teigė, kad jis ir sekančiame sa-vo veikalė pasirinkęs regėtojo pra-našo rolę: il va continuer à jouer les Cassandre. (Bus daugiau)

per savo mažai nuotykingą gy-venimą, krūpteli nuo veidu per-bėgusio šypsio šešėlio, nusilma kepurė ir, pažvelgęs tolyn už saulės, prabyla: „Kyrie eleison“ („Viešpatie, pasigailėk“). Tuo tarpu jo dukrelė, paskendus dar-be ir savo sąjonėse, niūniuoja: „Laidu lydu ai tų ydu po lietaus pridyo — Kyrie, Kyrie elei-son.“ Antroje mišiu dalyje gana anksti rytą piemenukai avelės ir prašo saulelės, kad patektų, nes jie „maži piemenukai, jų trumpi kailiniukai, jiems labai šalta“. Staiga jie išgirsta: „Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis“ („Garbė Dievui aukštybėse ir žemėje ramybė geros valios žmonėms). Labai gerai — ir Dievui garbė ir žemėje ramybė, tačiau „mumi labai šalta“ — skundžias piemenukai. Neatru-čia jų dėmesio nei ddingasis „Laudamus te, benedicimus te, adoramus te, glorificamus te“ nei dramatiškasis „Domine Fili uni genite Jesu Christe“ — jiems vis šalta ir šalta. Tik kai besikartojančių „Amen“ proces-sija yra nutraukiama patekan-čios saulės, jie, puolę ant kelių, dėkoja Dievui: „Saulėlė teka te-ka, — motulė šneka“.

— *Kaip aplamai vertinate šiuo dienu religinių temų muzikinę kūrybą? Kurias savo brožuais ji išskirtina? Ir kas naujo čia lietuviuose?*

— Daug triukšmo, maža šir-dies. Daug pašaipos, maža iš-minties. Jeigu nesustosim per daug prie sacharininius blizgu-čius gromuluojančios komercinės pusės, kur žydėlis rašo „Mi-šias“ pagerbti nužudytam katali-ku prezidentui mažiausiai dėl to, kad pagerbtų pastarojo įsiti-kinimus, bet kad pasišalpyda-mas prisipildytų savo kišenius, tai, beieškodami ko nors rimtes-nio, nuoširdesnio šioje srityje, pasijusime kaip „Mažasis prin-cas“, beieškąs draugu. Šiandien bet kokio rimtesnio kompozito-riaus bandymas kurti religinė-mis temomis, jei tai nėra skir-tas komerciniam išpardavimui, yra bandymas išieškoti, atskleis-ti savo nuobodžiausias ypaty-bes... Galite įsivaizduoti rojus

žiovių? Vaikšto ten Mozartas, Bachas, Palestrina, Machaut — renka sau obuolius (gi dabar obuolių rinkimo sezonas) ir vienintelė muzika, kurią jie išgirsta, yra šių laikų — imprimatur — religinė muzika. Gi lietuviš-kame kampelyje ten dar bai-siau: sėdi Sasnauskas, išikišęs po obuolį į ausį, kad nereikytų jam klausytis tos mylimiausios iš visų lietuviškų religinių gies-mių. Gi kai širdį jam skausmas suspaudžia, tad išsiima obuolį iš savo ausies, ir netrukus, vėl išidėjęs atgal, atsidūsta: „Ne-jaugi neatsiras nė vieno, kuris išgelbės mane iš šios kančios. Aš galvoju, jog esu rojuje“.

— *Pirmoje koncerto pusėje yra dar ir kitas Jūsų kūrinys: „Balyvera ir devyni raiteliai“. Tik vardas čia nieko neatiden-gia. O esame smalsūs ir norime daugiau tą sužinoti.*

— „Balyvera“ tai žvilgsnis žmonių į Anapus. Žmonių, esan-čių dar šiaipus. Tai bandymas nukeliauti ten, esant čia. Tai nuoširdus kreipimasis į mano tėvus (ne koks svetimai skamban-tis payadinimas), ištiesiant ranką jiems ir tiems, kurie mus seka ir seks, kad rankų ir šir-džių grandinė pasidarytų tokia stipri, kurios devyni raiteliai nepajęgtų nutraukti, kad tai grandinė pasidarytų tokia ilga, įgalinanti mus ar mūsų vaikus žvilgterti TEN bent vienai aki-mirkai ir papasakoti visa tai dar-čia likusiems, prieš iškeliaujant TEN..

PSICHIATRĖ APIE GYVENIMĄ PO MIRTIES

Plačiai žinoma psichiatrė dr. Elizabeth K. Ross, kuri ypač stu-dijuoja mirimą, pareiškė, kad jos tyrimai ją įtikino, jog yra gyve-nimas anapus karsto. Pirmą ji maniusi, kad mirtis yra natūra-li individo egzistencijos užbaiga. Dabar ji tikra, kad taip nėra: miršta tik fizinis kūnas, o psi-chės gyvenimas tęsiasi toliau. Prie to tikrumo ją atvedė pasi-kalbėjimai su žmonėmis, kurie klinikose jau buvo nustatyti mi-re, bet kuriuos pavyko atgaivin-ti. Dr. Ross kilimu yra šveicarė, dirbuojasi Flossmoor, Ill. Ji yra parašiusi knygą: „On Death and Dying“, kuri yra tapusi psichiatru vadovėliu. Antra knyga ji iš-leido 1974 m.: „Questions and Answers on Death and Dying“. Čia ji sako: „Ilgametis darbas su mirstančiais pacientais padarė mane daug labiau religinga ne-gu kada nors aš esu buvusi... Apie gyvenimą po mirties aš ne-tai kad tikiu, aš žinau, kad jis yra...“ Tik religingi žmonės, tu-rį gilų ryšį su Dievybe, daug lengviau įstengia ramiai sutikti mirtį“.

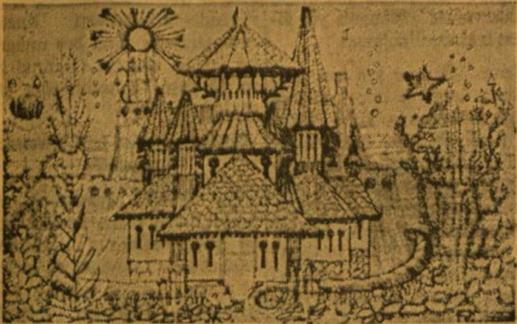
REKORDINIS MEDICINOS STUDENTŲ SKAIČIUS

Į JAV-se veikiančias 114 medi-cinos mokyklų šį rudenį į pirmą kursą naujai įstojo 14,874 stude-ntai. Tai rekordinis naujai sto-jančių skaičius. Ateinantį pavas-rį išleis pirmas medicinų laidas keturios naujos medicinos mo-kyklos. Medicinos mokslo laips-nius pavasari, numatoma, gaus 13,595 baigiantieji.

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS
Pardavimas ir tašymas
2646 W. 69th Street Tel. RE 7-1941

Cosmos Parcels Express Corp.
Licensed by VNESHPOSYLTORG
Gera pažįstama firma, kuri, per daugelį metų skubiai ir tiksliai patarnauja savo skaitlingą klientūrą, siunčiant **DOVANAS-SIUNTINIUS Į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTONIJĄ, UKRAINIJĄ ir t. t.**
GAVEJAS NIEKO NEMOKA.
TOKSTANGIAI KLIENTŲ PATENKINTI.
VISI SIUNTINIAI APDRAUSTI.
GARANTUOTAS SKUBUS IR TIKSLUS PRISTATYMAS.
Visuose mūsų skyriuose rasite didelį kiekį įvairių aukštų kokybės prekių prienamomis kainomis.
COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
affiliated with PODAROGIFTS, INC.
pėima užsakymus dovanų pažymėjimams, automobiliams, šal-dytuvams, televizijų aparatams, radijo transistoriams, magne-tofonams (tape recorders) ir daug kitiems dalykams, taip pat BUTAMS savo giminėms ir draugams gyvenantiems Lietuvoje ir Sovietų Sąjungoje.
Informacijų ir nemokamų katalogų prašykite mūsų vyriausioje įstaigoje ir visuose mūsų skyriuose.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
488 MADISON AVENUE
(tarp 51 ir 52 g-vės)
Floor 21st
NEW YORK, N. Y. 10022
Tel.: (212) 758-1150/1
SKYRIAI:
PHILADELPHIA, Pa. 19122, 1214 N. 5th St. Tel. PO 3-4818
PHILADELPHIA, Pa. 19141 — 4925 Old York Rd. Tel. GL 5-9386
NEW YORK, N. Y. 10003, 45 Second Avenue Tel. AL 4-5456
NEW YORK, N. Y. 10011, 135 W. 14th Street CH 3-2583
SO. BOSTON, Mass. 02127, 389 West Broadway 268-0088
BUFFALO, N. Y. 14206, 332 Fillmore Avenue BL 6-2674
CHICAGO, Ill. 60622, 2222 West Chicago Avenue BR 8-6986
CHICAGO, Ill. 60629, 2501 West 69 St. WA 5-2737
CLEVELAND, Ohio 44134, 5879 State Road 684-1738
FORT WAYNE, Ind. 46808, 1807 Belmont Rd. Tel. 432-5402
IRVINGTON, N. J. 07111, 762 Springfield Avenue ES 2-4685
GRAND RAPIDS, Mich. 49504, 636-38 Bridge St. N. W. GL 8-2256
HARTFORD, Conn. 06106, 518 Park St. 246-9473
LAKEWOOD, N. J. 08701, 241 Fourth St. FO 3-8569
LOS ANGELES, Calif. 90022, 960 S. Atlantic Blvd. AN 1-2994
NEW HAVEN, Conn. 06511, 1329 Boulevard LO 2-1446
NEWARK, N. J. 07106, 698 Sanford Avenue 373-8783
PASSAIC, N. J., 176 Market Street GR 2-6357
PATERSON, N. J. 07655 — 60 Broadway Tel. 345-2028
PITTSBURGH, Pa. 15263, 1307 E. Carson Street HU 1-2750
SAN FRANCISCO, Calif. 94115, 1826 Divisadero St. FI 6-1571
WATERBURY, Conn. 903 Bank Street PL 6-6766
WOODHAVEN, N. Y. 11421, 94-08 Jamaica Ave. Tel. 441-4712
WORCESTER, Mass. 01610, 144 Millbury Street SW 8-2868
IRVINGTON, N. J. 07111, 1083 Springfield Avenue 374-6446
YOUNGSTOWN, Ohio 44503, 308 W. Federal Street RI 3-0440

M. K. Ciurlionis (1875-1911) Eskizas "Jūratės operai — Gintaro rūmai"

Kultūrinė kronika

M.K. Čiurlionio 100 metų gimimo sukakties minėjimai Chicagoje

Ši praėjusi savaitė buvo sukaktuvinė — pirmadienį (rugsėjo) 22 d. suejo 100 metų nuo Mikalojaus Konstantino Čiurlionio gimimo. Ta proga vakar (penktadienį) Chicago Moderniosios dailės muziejus gražiose rūmuose (237 East Ontario St.) įvyko įspūdinga akademija — koncertas. Ši Čiurlioniui skirtą vakarą rengė pats muziejus, talkinamas dailininko Kazio Varnelio. Minėjime paskaita apie Čiurlionį skaitė, ją iliustruodamas skaidrėmis, muziejaus kuratorius Ira Licht. Čiurlionio muzikos kūrinius atliko pianistas Andrius Kuprevičius. Buvo tikrai iškilminga šventė. Minėjimai amerikiečių ir lietuvių publika atsilankė labai gausiai. Plačiau kita šeštadienį.

Lietuvių Jaunimo centro didžiojoje salėje Čiurlionio minėjimas, rengiamas Margučio, Chicagoje įvyks spalio 12 d. (sekmadienį) 3 val. popiet. Paskaita tema "Čiurlionio originalumo versmų beiškant" skaitys kun. Stysys Yla. Čiurlionio harmonizuotas lietuvių liaudies dainas išvis pirmą kartą solo atliks Elena Blandytė. Aktoriai Laima Rastenytė — Lapinskienė ir Jonas Kelečius dalyvaus "Dariaus Lapinsko parengtame muzikiname ir žodiniame montaže M.K. Čiurlionio tema. Išraiškos šokio forma Violeta Karosaitė atliks Čiurlionio simfoninės poemos "Jūra" epizodus.

Spalio 25 d. (šeštadienį) Jaunimo centro kavinėje įvyks Čiurlioniui skirtas multi medija vakaras tema: "Čiurlionis dangišku sferu harmonijoj. Tai kūrybinga muzikos ir skaidrių pynė, parengta Teresės ir Jono Bogutų. Visa tai pirmą kartą buvo parodyta Ateitininkijos jubiliejinėje stovykloje, Dainavoje. Mačiūsiams užmanymas paliko didelį įspūdį. Dabar bus jo premjera Chicagoje.

Čiurlionio gimimo šimto metų sukaktis šią savaitę buvo keliais atvejais paminėta ir didžiosios Chicago klasikinės muzikos radijo stoties WFMT. Apie Čiurlionį, muziką ir tapytoją, čia kalbėjo žinomas Chicago kultūrinis įvykių komentatorius Norm Pellegrini.

PRIE PACIFIKO PRADEDAMA PROGRAMA BALŲ KULTŪRAI PUOSELĖTI

Spalio mėn. 1 d. 8 val vakare Los Angeles pradedama radijo programa (Baltic Heritage Program) baltų kultūrai puoseleli per KCRW 89.9 FM radijo stotį Santa Monicoje.

Programa bus transliuojama kiekvieną trečiadienį nuo 8 val. iki 8 val. 30 min. vakare.

Visos trys tautos — latviai, estai ir lietuviai — turės pačiam savo programą kas trečią savaitę.

Ypatingas dėmesys bus skiriamas baltų kompozitorių kūriniams, literatūrai, dramai, tautosakai, mitologijai, istorijai bei

informacijai apie visų trijų tautų kultūrinius laimėjimus Amerikoje.

Lietuvių sekcijos programa spalio — gruodžio mėn. bus tokia:

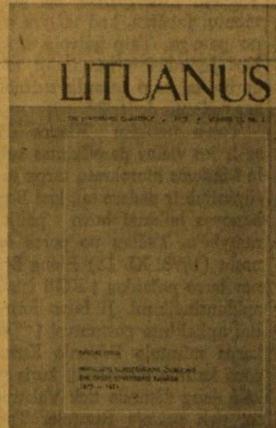
Spalio 1 d. — M. K. Čiurlionis, Ruošija Bruno Markaitis, SJ.

Spalio 22 d. — Lietuva ir jos žmonės. Ruošija Paulius Jasinskis.

Lapkričio 12 d. — Lietuvių esu aš gimęs. Ruošija Stasė Pautienienė.

Gruodžio 3 d. — Kompozitorius Bruno Markaitis. Kūryba

Nauji leidiniai

M. K. Ciurlioniui skirtas Litanus numerio viršelis

—LITUANUS, Volume 21 Number 2, Summer 1975. Litanus Quarterly. Šį anglų kalba žurnalą leidžia Litanus Foundation, Inc. Redaguoja atskirus numerius šie redaktoriai: J.A. Račkauskas, Antanas Klimas, Tomas Remeikis ir Bronius Vaškėlis. Čia minimas naujasis numeris yra redaguotas Broniaus Vaškėlio. Redakcinei kolegijai dar priklauso: Geniutis Procuta, Vanda Balukienė, Aldona Zailskaitė ir Klemensas Dėdelė. Administruoja Jonas Kučėnas. Litanus metinė prenumerata 8.00 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: Litanus, 6621 So. Troy St., Chicago, Ill. 60629. Žurnalą spausdina M. Morkūno spaustuve Chicagoje.

Didžiąją savo medžiagos dalimi šis Litanus numeris yra skirtas M.K. Čiurlionio gimimo 100 metų sukakties paminėjimui. Štai tie čiurlioniškieji straipsniai: Alkasis Rannit "In Search of A. Philosophical Background of M. K. Ciurlionis"; Joan M. Vaštokas "M.K. Ciurlionis: Abstraction and the Visionary Experience"; Romas Viesulas "Why The World Does Not Know Čiurlionis. Joan M. Vaštokas "M.K. Ciurlionis: A. Preliminary Bibliography".

Apžvalginėje žurnalo dalyje šie įvykiai ir temos: A. Coconversion With Mykolas Biržiška

ir pasikalbėjimas su kompozitorium.

Gruodžio 24 d. — Saulės sugrįžimo belaudiant. Ruošija dr. Marija Gimbutienė.

Svarbesnės programos bus transliuojamos per visa Ameriką.

DARBAS "AIDU" ŽURNALO REDAKCIJOJE

Kun. Leonardas Andriekus, OFM, nuo šių metų lapkričio mėn. bus lietuvių pranciškonų leidžiamo kultūros mėnesinio žurnalo "Aidu" literatūros ir apžvalgų dalies redaktorium. Vyriausiu žurnalo redaktorium ir toliau lieka dr. Juozas Gurnius.

SOLISTĖS DALIOS KUČENIENĖS KONCERTAS

Korp! Giedros rengiamas Dailės Kučėnienės koncertas Jaunimo centro didžiojoje salėje įvyks kitą sekmadienį (spalio 5 d.) 3 val. popiet. Solistė atliks šių kompozitorių kūrinius: Villa Loba, Paisiello, Verdi, Petrusko, Granados ir Lapinsko. Tikra naujiena bus Dariaus Lapinsko nauji dalykai: "Vargdienių mišios" — Kyrie ir Gloria ir "Balyvera". Apie juos plačiau šios dienos mūsų puslapiuose — pasikalbėjime su Dariu Lapinsku. Visam koncertui akompanuos D. Lapinskas. Kai kur bus reikalinga gitara ir būdelė. Jomis gros Wayne Magnus ir David Fitzgerald.

Naujo "Ateitis" numerio viršelis su M. K. Ciurlionio paveikslu

Redaktoriaus vedamuosiuos šios temos: Atsišaukimas, Lietuvių Bendruomenė, Stadijos, Parapija, Ateitis ir moksleiviai. Sukaktuvių puslapyje minima: Saulės kautynės, Vytautas Didysis, Juozas Tumas — Vaižgan-

tas, ir M.K. Čiurlionis. Atsišaukiamas su mirusiu V. Kupriu.

Čiurlionio šimto metų gimimo sukaktį dar yra skiriamas visas Romos Olšauskaitės straipsnis "Saulės varpas ir miegantys karaliai". Atskirais straipsniais kalbami su trečios kartos amerikiečių lietuviu, teikiama siūlymai studentui ateitininkų veiklai pagyventi, recenzuojamos naujos knygos ir duodama plati, iliustruota ateitininkiškos veiklos kronika. Poezijos puslapiuose spausdinamas naujas Kazio Bradūno eilėraščių pluoštas "Mylimos ir žudomos raidės". Numeris puošiasi M.K. Čiurlionio darbų nuotraukomis.

—Chicago lietuvių futbolo klubas LITUANICA. Dvidešimt penkerių metų veiklos apžvalga 1951—1976. Išleido LFK Lituania. Redaguoja Jonas Juška. Nuotraukos Romo Burneiko, Edvardo Šulaičio, Zigmo Degučio, Vaclovo Noreikos, Petro Ma-

lėtos, Sauliaus Plenio ir kitų. Spausdino Draugo spaustuve. Viršelis ir titulinis puslapis dail. Algio Trinkūno. Leidinys 72 psl.

— VYTIS, 1975 m. rugpjūčio — rugsėjo mėn. Nr. 7. Lietuvos Vycių žurnalas, puslapiuos vartojant lietuvių ir anglų kalbas. Redaguoja Loretta I. Stukas, 14-67 Force Drive, Mountainside, N.J. 07092. Metinė žurnalo prenumerata 5.00 dol. Administracijos adresas: Vytis, 2524 W. 45th St., Chicago, Ill. 60632.

Išskirtinai gera šio "Vyties" numerio medžiaga yra anglų kalba parašytas P. A. Skabelkos straipsnis "A Look at M.K. Ciurlionis on the Occasion of his 100th Birthday". Straipsnis papuoštas geromis ir ryškiai atspausdintomis Čiurlionio darbų nuotraukomis.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS
Daug sutapypsitė pirkdami šia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai pragai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidaryta pirmadienį ir ketvirtadienį, vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Tel. PROspect 6-8998
Chicago, Illinois, 60629

Šios plokštelės daugeliui žmonių dar nežinomos, tai būtent: **Įdainavo A. Dvarionas. Šokių muzikos rinkinys XXV**

1. Ispanų valsas	7. Bučkis — valsas
2. Sapnas — tango	8. Sirdis — tango
3. Gyvenimas — fokstrotas	9. Skraido garsai — fokstrotas
4. Tik tu man priklausai — fokstrotas	10. Skrenda naktys — fokstrotas
5. Liūdna man be tavęs — tango	11. Paskutinis sekmad. — tango
6. Daina padės įvynti — fokstrotas	12. Turiu dvi merginas — fokstr.

Įdainavo Birutė Tamošiūnienė. Šokių muzikos rinkinys "Svajonių sukury"

1. Kur lankos žaliuoja — tango	7. Zibuoklės — valsas
2. Amour-Beguine	8. Balti žiedai — manbo
3. Laukiu, sugrįžk — valsas	9. Svajonė — tango
4. Nuostabus berniukas — Cho Cho	10. Kengūrų samba — samba
5. Klajojančios rožės — lėtas fokstrotas	11. Sudie — anglų valsas
6. Ugesys — tango	12. Gal būt, gal būt — bolero

Įdainavo A. Sabaniauskas. Šokių muzikos rinkinys XXVI

1. Septintame rojuje — anglų valsas	7. Jaunystės meilė — tango
2. Mūsų susitikimas — tango	8. Ta naktis — anglų valsas
3. Suteimų daina — tango	9. Nakties serenada — tango
4. Liūdna — tango	10. Aldona — tango
5. Mardnė mėlynakė — fokstrotas	11. Kodėl neatėjai — fokstrotas
6. Tik tau, Rio Rita — fokstrotas	12. El tu, mergyte — fokstrotas

Įdainavo Birutė Tamošiūnienė. "O Ramunėle, pasakyk", šokių muzika

1. Granada — Isp. fantazija	7. Senam sode — tango
2. Pavasaris už lango — tango	8. Niekad sekmadienį — cha cha
3. Su tavim kartu — cha cha	9. Jauna kai-buvau — beguine
4. O Ramunėle, pasakyk — valsas	10. Šią nakt — cha cha
5. Tavo akys — rumba	11. Pavydas — tango
6. Zavingos naktys — fokstrotas	12. Kaip ir aš — rock

Rinkinys XXVIII įvairių dainų su muzika ir kiti kūriniai

- Karo muziejaus vėliavos nuleidimas I dalis Kaune
- Karo muziejaus vėliavos nuleidimas II dalis Kaune
- Ko vėjai pučia — įdainavo Stepas Grauzinis
- Kur lygūs laukai — įdainavo Karo mokyklos kariūnų choras
- Marš, marš, kareivėliai — įdainavo Karo mokyklos kariūnų choras
- Senas kankininkas — įdainavo J. Petrauskas ir V. Dineika
- Saulėta diena — įdainavo A. Sabaniauskas
- Išgėriau septynias. Šią naktelę per naktelę miego nemiegojau — įdainavo Stepas Grauzinis
- Sutems tamsi naktis 2886 — įdainavo Karo mokyklos kariūnų choras
- Geležinio vilko maršas — įdainavo Karo mokyklos kariūnų choras
- Vaidylos malda — įgiedojo J. Petrauskas ir V. Dineika
- Mano svajonė — įdainavo A. Sabaniauskas

Visos šios plokštelės kainuoja tik po \$6.00. Gaunamos: **DRAUGAS** 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

VALANDOS	SĖSTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta
	ANTRAD. ir PENKTAD. — 9 v. ryto iki 6 v. vak
	PIRMAD. ir KETVIRTAD. — 9 v. r. iki 8 v. v

7 3/4%	6 1/2%	5 1/4%
Mokamas už 6 m. Mokamas už 1 m. Mokamas už investavimo		
certifikatus. Minimum \$1,000. Minimum \$1,000. saskaitas		

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D. Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

- MOSŲ BENDROVĖ veikia nuo 1947 metų. Kiekvienais metais mes persiunčiame į Lietuvą greit ir saugiai tūkstančius siuntinių.
- MOSŲ BENDROVĖJE ir jos skyriuje Jūs visuomet rasite didelį pasirinkimą prekių, kurios labai vertinamos Lietuvoje.
- TAIP PAT PRIIMAME užsakymus **AUTOMOBILIAMS** (Ziguli, Moskvė, Zaporozec), motociklams, šaldytuvams ir kit. oficialiomis kainomis.
- JEIGU JŲS NORITE PAKVIESTI iš Lietuvos gimines, mes parūpiname teikalingus dokumentus.

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.
220 SOUTH STATE ST., CHICAGO, ILL. 60604
TEL. WA 2-9354
ir mūsų skyrius:
2618 WEST 63rd ST., CHICAGO, ILL. 60629
TEL. WA 5-2466
DVIEJOSE PATOGIŲSE VIETOSE

5 1/4% HIGH RATES 7 1/2%
PER ANNUM PASSBOOK ACCOUNTS
PAID QUARTERLY AT
BRIGHTON FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
HIGHEST RESERVES
4071 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
TEL.: LA 3-8248
(WEST OF CALIFORNIA AVE.)

6 3/4% PER ANNUM \$5000 or more minimum 36 months
6 1/2% PER ANNUM certificates \$500 or more 4 year min. 1 year min.

PIGIAUSIA KELIONĖ Į GIMTĄJĮ KRASTĄ
Savaitės EKSKURSIJA Lietuvoj
TIK — \$679.00
(lėktuvais, viešbutis, maistas)
Ekskursija išvyksta iš Bostono ir New Yorko
SPALIO MĖN. 16 D.
Dar yra vietų. Vietų skaičius ribotas.
Prie šių grupių galima jungtis ir iš kitų miestų — Chicago, Clevelando, Detroito, Pittsburgho, Philadelphia, Los Angeles ir kitur.
Norintieji gauti daugiau informacijų prašomi kreiptis į
ALGIRDĄ MITKŲ,
8 White Oak Road
Newton, Mass. 02168
Tel. (617) 969-1190
arba
Galaxy Tour & Travels
141 Linden Street
Wellesley, Mass. 02181
Tel. (617) 237-5502
Iš kitų miestų galima skambinti Collect dienos metu Galaxy Tour & Travels arba Algirdui Mitkui po 4 valandos po pietų.
Prašome pasinaudoti šia puikia proga taip pigiai aplankyti Lietuvą.

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925-5938

GIEDROS KELIAS LAISVOJE LIETUVOJE IR IŠEIVIJOJ

EMILJA MASILIŪNAITĖ-PALIOKIENĖ

Daug kas klausia, kas gi yra toji korp. Giedra? Giedra yra mokslus einančių katalikių moterų organizacija. Tad šiais tarptautiniais moterų metais nariai trumpai supažindinti su ja ir trumpai atsakyti visiems iš karto.

Lietuvoje jaunuolės, įstojušios į universitetą, norėjo dalyvauti universiteto organizaciniame judėjime. Jos pasirinkdavo organizaciją arba pagal savo profesiją, arba kurią nors patinkamą ideologinę grupę. Studentės suprato, kad organizuotumas ir bendras lavinimasis padės ugdyti ir turtinti jų asmenybes, padės kelti jų „aš“. Daug mergaičių pasirinko tokią grupę, kurios tikslas buvo „ugdyti pilnutinį moteriškumą, tapti susipratusia ir veiklia katalike ir savo profesijos specialiste“. Tai buvo tikslas studentų ateitininkų draugovės, kuri 1926. X. 3 nutarė atsiskirti iš bendros studentų ir studentų at-ku draugovės, o 1927 m. pavasarį jau veikė savarankiškai. Tos draugovės pirmoji pirmininkė buvo Katriutė Marcinkaitė-Rustelkienė, kuriai teko pakelti sunkiausią našta, ją organizuojant.

I kalnus — į viršūnes
1928 m. draugovė buvo pavadinta studentų ateitininkų „Giedros“ dr-ve. Tikslas liko tas pats, tik pasirinkom prof. Šalkauskio pasiūlytą gražių ir turiningą šūklį „I kalnus, į viršūnes“.

Vidiniame susitvarkyme turėjome kandidatės, tikrąsias ir vyresnias nares. Pačios paruošėm įstatus ir vidaus statutą, pasirinkom šv. Teresėlę Kūdikėlio Jėzuso savąja globėja.

Įsigijome gražią vėliavą, kurios vienoje pusėje buvo tamsiai raudonas aksomas su mūsų šūklį „I kalnus, į viršūnes“, o kitoje — baltas šilkas su spinduliuojančia saule. Pirmosios vėliavos krikšto tėvais buvo istorikė pedagogė Ona Kriškėičiūnienė ir kun. dr. Pijus Bielskus. Abu kūmai buvo ateitininkai. Jie abu jau yra mirę. Mes, vyresniosios, kurios kūmus pažinomė asmeniškai, visada juos minime su meile ir pagarbą.

Penketas būrelių ir jų darbai
Nuo 1930 m. pavasario „Giedros“ dr-ve tapo studentų at-kių korp! Giedra.

Tai buvo didelė dr-ve ir vėliau didelė korporacija. Didelis narių skaičius dėl patogesnio veikimo vertė ją pasiskirstyti į būrelius. Buvo penki būreliai: pritaikomojo meno, šeimotyros, literačių grandinė „Trylika“, pedagogų ir eucharistininkų.

Visuose būreliuose buvo didelis narių skaičius, tik literačių būrelyje pasilikdavo pastoviai „13“. To būrelio nariė baigus universitetą, jos vietą užimdavo kita, kuri jau laukė eilės į jį pakliūti.

Minėti būreliai turėjo plačią veikimo dirvą. Jaunučių studentų pirmiausias tikslas buvo gerai suprasti draugovės ar korpo-

racijos uždavinius, o vėliau vispusiškai lavintis, nagrinėti kultūrinės ir gyvenimo keliamas problemas. Kviėdavom prelezentus su įvairiomis paskaitomis arba ir pačios ruošdavom referatus.

Einant iš „Giedros“ būrelių veikimo plotmės, rinkdavom tau todėl, versdavom knygas iš kitų kalbų ir jas išleisdavom, rašydavom į „Naująją Vaidilutę“, „Moterį“ ir kitus žurnalus, lankydavom ligonius, kalinius, senelių prieglaudas, aklių instituta, visada nunešdavom jiėm dovanėlių pagal korporacijos išgales. Eucharistininkės eidavo kasdien prie Dievo stalo.

Keletą metų „Giedra“ turėjo at-kių namuose savo valgyklą ir keliems neturintiems studentams davė veltui pietus.

Organizaciniame darbe pagelbėdavo pavarasininkams, katalikių moterų dr-jai, blaivininkams ir kitiems.

Metinės šventės iškilmingos ceremonijos

„Giedra“ ruošdavo koncertus — vakarus, užgavėnių balius, kad gautuotu pelnū galėtu pastiprinti būrelių veikimą. Kas pavasarį iškilmingai švėdavom savo metinę šventę, kuri būdavo gražų pavasario gegužės mėnesį, 17-tajai dienai artimiausią sekmadienį.

Pagal šventės programą, tą dieną visos giedrininkės iš at-kių namų (Kaune) per visą Laisvės alėją ėjom tvarkinga eiseną su korporacijos vėliava priešaky į katedrą šv. Mišių išklausyti. Tamsiai raudona kepuraitė su auksinio šniūrelio apvadu ir raidė „G“ ant viršaus puošė mūsų jamaus galvas. Korporacijos juostelė — geltona, balta ir raudona — buvo perjuosta per dešinę petį, ir baltos pirštinaitės papildė uniformą. Po pamaldų at-kių namų salėje būdavo iškilmingas posėdis, kur kandidatės duodavo žodį ir su gražia ceremonija būdavo pakeltos į tikrąsias nares. Vakare — šventės užbaigimas, linksmas balius.

Dėl savo turiningo tikslo ir kilnaus šūklio „Giedra“ stovėjo ant tvirto religinio pamato. „Giedra“ buvo tolerantiška, sugėbėjo palaikyti su kitomis universiteto korporacijomis, klubais ir draugovėmis draugiškus, artimus, šiltus santykius. Priešingos ideologijos korporacijos dažnai kviesdavo ją į savo pobūvius, net į savo švenčių iškilmes, o į studentų atstovybę visada buvo renkamos giedrininkės rūpintis iš užsienio atvykusiais studentais svečiais.

Tolerantiška „Giedra“ atsikuria išeivijoje

„Giedra“ augo, klestėjo, grožėjosi Lietuvos dangaus žydrumu. 1940 m. raudonajai pabalsai užplūdus Lietuva, „Giedra“, kaip ir daugelis kitų organizacijų, turėjo nutraukti savo veikimą.

1944 m. antrą kartą komunizams artėjant Lietuvos link, daug lietuvių paliko savo tėvy-

nę, išsiblaškė po visą pasaulį. Tačiau „Giedra“ gyvastinga. 1947 atsikuria Hanau stovykloje, Vokietijoje, su mažu giedrininkų skaičiumi. 1950 m. Čikagoje buvo atkurta sumanios ir geros organizatorės Elenos Masaitienės-Balcūnaitės iniciatyva. Ji buvo „Giedros“ pirmoji pirmininkė Čikagoje ir 1952 m. suruošė puikią jubiliejinę 25 m. „Giedros“ sukakties šventę.

Antroji pirmininkė buvo visiems žinoma kultūrininkė ir visuomenininkė Alicija Rūgytė. Ji suorganizavo kandidačių grupę, išlėkė mintį kasmet ruošti rekolėkcijas moterims, ruošdavo gegužines. Ypaš reikia ją pagerbti, kad savo lėšomis įtaisė „Giedrai“ vėliavą, nes pirmoji liko Lietuvoje. Tos antrosios vėliavos kūmai buvo Alicija Rūgytė ir Simas Suziedėlis.

Korp! Giedra — Liet. fondo narė, romano mecenatė

Vėliau iškilio didelio darbūtu, pilna iniciatyvos Elena Juknevičienė. Ji ypaš išlėkė „Giedros“ vardą. Atliko šimtus įvairių darbų. Paminėsiu tik keletą. Suorganizavo siuvimo kursus, pati surinko 1,000 dol. ir įteikė „Giedros“ vardu Lietuvių fondui. Išlėkė mintį suruošti romano konkursą ir laimėtojuj skirti 1,000 dol. Ji beveik viena surinko konkursą ir laimėtojuj skirti 1,000 dol. Ji beveik viena surinko konkursą ir laimėtojuj skirti 1,000 dol. Ji beveik viena surinko konkursą ir laimėtojuj skirti 1,000 dol.

Prie E. Juknevičienės „Giedros“ vyresniosios pasidalino į du vienetus: kultūrininkes ir visuomenininkes.

Našus prieauglius — jaunos akademikės

Kultūrininkės visos yra aukštusios mokslus baigusios po II pasaul. karo, ir dauguma jų mokslą baigė jau JAV-ėse. Mūsų kultūrininkės visos jaunos, smagu į jas žiūrėti, o kai būna su „Giedros“ uniforma, negali šypsenos sulaikyti iš džiaugsmo. Džiaugiuos todėl, kad jos man primena „anus“ geras laikus, primena ir mūsų jaunystę, ir džiaugiuos, kad jos yra drąsios viešai nešioti mūsų idealų ženklus.

Dabartinė kultūrininkų pirmininkė yra Dana Kriaucėliūnaitė-Šlenienė, pilna trykštančios energijos ir gražaus darbingumo.

Visuomenininkės yra tos, kurios mokėsi Lietuvoje. Jų dauguma jau slėgia metų našta, bet vis vien yra judrios. Jų dabartinė pirmininkė yra Emilija Vilimaitė, kuri yra „Giedros“ bendra — kultūrininkų ir visuomenininkų — pirmininkė.

Abu vienetai veikia savarankiškai. Tik jei „Giedra“ daro ką nors ypatingo, tada dirba sutartinai, bendromis jėgomis.

1965 m. kultūrininkų pirmininkės Vitos Čerškutės (vėliau Memėnienės) iniciatyva buvo įtaisyta jau trečioji „Giedros“ vėliava. Kultūrininkės panorėtos turėti panašią, kaip mes turėjom Lietuvoje. Šios trečiosios

vėliavos kūmai buvo Emilija Paliokienė ir Antanas Repšys, o Ona Kriškėičiūnienė, „Giedros“ pirmosios vėliavos kūma, korporacijos buvo pakviesta būti garbės kūma (abu paskutinieji jau yra mirę).

Šatrijos Ragana — garbės narė
„Giedra“ turėjo tris garbės narius: rašytoją - pedagogę Mariją Pečkauskaitę - Šatrijos Ragana, filosofą, profesorių Stasį Šalkauskį ir nuoširdžiai „Giedroje“ dirbusią pedagogę visuomenininkę Oną Kriškėičiūnienę. Pirmieji du buvo pakelti Lietuvoje, o trečioji — Chicagoje.

Daug „Giedros“ darbų atlikta tremtyje, daug aukų skirta organizacijoms. Paskutinis didelis darbas buvo žymios lietuvių visuomenininkės Magdalėnos Draugelytės - Galdikienės įamžinimas filme ir to filmo pristatymas visuomenei.

Dabar „Giedra“ nori pagerbti minėtą visuomenininkę spaudoje. Susitarus su Kanadoj leidžiamo „Moters“ žurnalo redaktore Nora Kulpavičiene, bus pašvestas vienas to žurnalo numeris tik Magdalėnai Draugelytei - Galdikienėi. Yra pakviesti asmenys su atitinkamais straipsniais ir minėtąjį numerį.

DRĄSI SACHAROVO ŽMONA

Šiomis dienomis į Siėną Italijoje atvyko akių gydyti išgarsėjusio Sovietų Sąjungos disidento, kovotojo už žmogaus teises Sacharovo žmona Elena, gavusi leidimą išvykti iš Sov. Sąjungos po ilgo laukimo ir įvairiausių trukdymų. Siėnos universiteto akių klinikos direktorius prof. Frezzotti, apžiūrėjęs Elenos Sacharovos akis, pareiškė, kad gydymas labai užvilktinas. Jos akių liga prasidėjo po to, kai ji karo metu buvo kontūzta. Akių specialistas pareiškė, kad pacientė bus ilgesnį laiką tiriama, ir po to bus reikalinga labai sudėtinga akių operacija.

Elenai Sacharovai atvykus į Italiją, rusų rašytojas Jurij Malcevas dabar gyvenąs Italijoje, spaudai pateikė žinių apie Eleną Sacharovą ir jos paskutinių metų veiklą šalia savo vyro. Patsai Malcevas, nuo pereito dešimtmečio pusės žinomas kaip veiklus kovotojas už žmogaus teises Sov. Sąjungoje, 1969 m. su penkiolika kitų disidentų įkūrė „Grupę kovotojų už žmogaus teises Sov. Sąjungoje“. Toji grupė tuojuo susilaukė persekiojimų iš sovietinės valdžios pusės. Malcevas buvo išmestas iš Maskvos universiteto, kur jis dėstė italų kalbą, sumintas ir patalpintas į bepročių namus. Kai jį draugai Sov. Sąjungoje ir žymios asmenybės Vakaruose dėl Malcevo intervenavo, jis buvo paleistas iš bepročių namų. Malcevas, baigęs Leningrado universitetą, dirbo įvairiose knygu leidyklose, versdamas iš italų kalbos į rusų žinomų italų kairiosios pakraipos rašytojų Moravijos, De Filippo, Zavattini veikalus. Paties Malcevo originalūs raštai Sov. Sąjungoje buvo cenzūros uždrausti spausdinti ir tik pastaruoju metu pasirodė Vakaruose. Praėjusių metų balandžio mėn., gresiant pavojui vėl būti areštuotam, Malcevui pavyko išvykti iš Sov. Sąjungos ir apsigyventi Italijoje.

Ryžtinga moteris suriša gyvenimą su terorizmu

Elena Bonner (pirmojo vyro pavardė), vaikų ligų gydytoja, karo metu mobilizuota, dirbusi ir kovojusi pirmosio fronto linijose, sužeista (iš to ir jos akių liga), prieš trejus metus ištekėjo už našlio Sacharovo kaip tik tuo metu, kai tas garsusis fizikas jau buvo patekęs į sovietinės valdžios nemalonę, netekęs visu privilegijų ir suėjęs į konfliktą su valdžios viršūnėmis kaip tik dėl pradėtos kovos už žmogaus teises Sov. Sąjungoje. Vakaruose gal yra sunkiai suprantama, ką rei-

Solistė Dalia Kušėnienė
Nuotr. A. Keziso

„Giedrai“ niekad nestinga darbų. Nors jos narių skaičius išeivijoje yra labai mažas, bet jos atlieka labai daug.

Dar yra vienas laukiamas įvykis, tai korp! „Giedra“ kultūrininkų būrelio narės Dašos Kušėnienės koncertas, kuris įvyks spalio 5 d. 3 val. p. p. Jaunimo centro salėje.

kė Elenai tokiu momentu surišti savo likimą su Sacharovu, kada jis jau buvo išstas 24 valandas sekamas, kai dėl įtaisytu slapto mikrofonu net savam bute negalima garsiai kalbėtis, kai telefonas yra nuolat kontroliuojamas, telfoniniai pasikalbėjimai nutraukiami arba visai sukludomi, kai nuolat gaunama anoniminiai laiškaai su grasinimais. Ir taip terorizuojami ne tik vieni Sacharovai, bet ir Elenos pirmojo vyro dukterė Tatjana (Elenos dukterys jau yra suaugusios ir ištekėjusios).

Bolševikal graso net šeimos nariams

Vienos Elenos dukters vyras Efreimas Jankelevič buvo kartą gatvėje KGB agentų sulaukytas ir jam buvo pagrasinta: jei Sacharovas nenutrauks savo „provokatoriškos“ veiklos, tai jo vienerių metų sūnelis bus nužudytas, o to paties galo susilauks ir pats tėvas. Nuo grasinimų prieš tai faktų. Tik prisiminkime spaudoje minėtą neva palestiniečių teroristų įsiveržimą į Sacharovų butą. Du ginkluoti arabai, įsiveržė į Sacharovų butą, nuėmė telefono laidus ir pareikalavo, kad Sacharovas atšauktų savo pareiškimą prieš arabus, grašindami čia pat jį nužudyti. Nežinia kuo tas būtų baigėsis, jei tuo tarpu keli Sacharovo draugai, susirūpinę, kodėl jis telefonu neatsako, atskubėjo patirti, kas yra atsitikę. Aišku, kad tie „arabai“ veikė KGB nurodymais. Juk jei KGB agentai nuolat seka ir kontroliuoja Sacharovo butą, jokie „teroristai“ ten

negalėjo patekti ir paskui pabėgti nepastebėti. Juoba Maskvoje, kur kiekvienas užsienietis yra žinomas ir kontroliuojamas.

Elena Bonner yra ne vien nuoširdi, kantri ir nepalaužiama draugė to žmogaus, kuris išdrįso stoti į nelygią kovą su sovietine valdžia. Sacharovo parašą randame po daugybę protestų ir prašymų, pasiūtų sovietinei valdžiai, įvairioms tarptautinėms organizacijoms; ypač žinomas jo raštas Maskvos viršūnėms, kad būtų panaikinta mirties bausmė (1972 m. spalio mėn.) ir prašymas UNO, kad atkreiptų dėmesį į sumintų kankinimus (1973 m. rugsėjo mėn.).

Moteris, kuri praveria langą pasauliui, kas dedasi Rusijoje

Taip pat ir Elena Bonner protestavo prieš žiaurų elgesį su politiniais kalniais sovietų kalėjimuose ir koncentracijos stovyklose, prieš neteisėtumus ir pažeidimus sovietų konstitucijoje garantuotų teisių politinių kalinių teismuose. Ji kėlė balsą, gindama bei užtardama kai kuriuos pavienius asmenis: matematiką Leonidą Pliuščą, prievarta patalpintą į bepročių ligoninę, astrofiziką Liubarskį, suimtą dėl „antisovietinės propagandos“. Drauge su vyru veltui bandė ginti tu areštuotus: matematiką Sičchanovič ir poetą Chaustov, kurie buvo suimti irgi už „antisovietinę propagandą“.

Buvo atveju, kada Elena Bonner parodė nepaprastos drąsos; 1973 m., kai buvo pradėta persekioti istorikas ir literatūros kritikas Eugenijus Barabatinas, grasinant jam areštu dėl to, kad jis pasiūtęs į Vakarų suimtųjų disidentų raštus, Elena Bonner viešai pareiškė: „Ir aš ne vieną kartą esu pasiūtusi į Vakarų įvairių raštų bei dokumentų, Jaučiau, kad tai yra manim pareiga. Taip galvoju ir dabar. Jei nebūtų kas imasi tokio darbo, tai kaip pasaulis sužinotų, kas pas mus dedasi?“

Tokia netikėta Elenos drąsa ir jos viešas pareiškimas sukėlė Maskvos biurokratų tarpe susirūpinimą ir padarė tai, kad Barabatinas laikinai buvo paliktas ramybėje. Tačiau po poros mėnesių (1973. XI. 13) Elena Bonner buvo pašaukta į KGB įstaigą apklausinėjimui. Ji buvo formaliai apkaltinta pasiuntusi į Vakarų suimtojo Edvardo Kuznecovo kalinio dienoraštį, kuris sukėlė daug dėmesio tiek Vakaruose, tiek pačioje Rusijoje. Tasai dienoraštis, atspausdintas Prancūzijoje, gavo Gulliver premiją. Dar anksčiau Elena viešai pareiškė, jog persiuntusi į Vakarų taikiai Kuznecovo veikalą, nes jos žodžiais — „tie tragiški puslapiai yra pilni gyvybės, mirties ir fatališkumo“. KGB norėjo, kad Elena Bonner dalyvautų Chaustovo ir Superfino tardyme, kaip liudininkė prieš juos. Atsiskiusi tai padaryti, buvo pati tardoma išstas ilgas valandas. KGB tardytojai ją įtikinėjo, kad

nuo jos elgesio priklausio Chaustovo ir Superfino likimas, ir jei nebendradarbiausianti Kuznecovo tardyme, tasai bus nubausamas mirties bausme (faktinai gavo 15 metų koncentracijos stovyklos).

Kovingą moterį nori paversti pamišėle

Kai į KGB agentų užsiuolimus Elena nieko neatsakinėjo, jai buvo pagrasinta kalėjimu. Sekančiuose tardymuose, kadangi Elena Bonner tylėjo, KGB pulkininkas Šyšikovas pareiškė, kad ji, matyt, esanti nesveiko proto ir būsianti patalpinta į pamišėlių ligoninę. Paskui sekė tikrieji grasinimai: kaip motina, turinti susirūpinti savo vaikų likimu. Nuolat buvo daromos aliužijos ir vyro likimą.

Tuo metu akademikas Sacharovas pareiškė: „Mano žmona yra kaltinama, jog yra turėjusi pas save ir paskui pasiūtusi į Vakarų Kuznecovo dienoraštį. Pagal visuotinai pripažintas juridines normas, pagal žmogaus teisių deklaraciją toks faktas negali būti skaitomas nusikaltimu“. O Elena viename pareiškime spaudos atstovams, atpasakodama savo tardymus, pasakė: „Aš pilnai suprantu, kad gali mane areštuoti ir paskelbti mane esant nesveiko proto. Bijau dėl savęs, savo šeimos ir savo vaikų“. Tokioje situacijoje ji bandė gelbėti saviškius ir atitolinti nuo jų gresiančių pavojų: vienas Amerikos universitetas oficialiai pakvietė Elenos Bonner dukrą ir jos vyrą atvykti į Ameriką, tačiau juodu negavo leidimo išvykti iš Sov. Sąjungos.

Superfinas gavo penkerius metus koncentracijos stovyklos ir porą metų tremties, o Chaustovas ketverius metus koncentracijos ir porą metų tremties. Tačiau ponai Bonner nebuvo suminta. Garsus vyro vardas apsaugojo ją nuo daugelio Rusijos disidentų likimo. Tačiau Sacharovų gyvenimas nedaug yra lengvesnis už stovyklinį, kada reikia turėti nepaprastos drąsos ir išgyventi nuolatinį nervų įtempimą, sukaupus visas dvasines ir fizines jėgas. Neseniai akademikas Sacharovas turėjo sunkų širdies priepuolį, tačiau atsiskakė vykti į ligoninę, nepasitikėdamas sovietiniais gydytojais ir ligoninėmis. Patekęs į jų rankas, prarastų bet kokią savo egzistencijos kontrolę.

Dabar Elena Bonner yra Italijoje, pagaliau gavusi leidimą išvykti tik dėl to, jog iš visų pasaulio kraštų pasipylė protestai ir spaudimas Kremlui, kad parodytų bent elementariausią humanizmą. Tačiau Maskvos sluoksniuose daugelis nuogastauja, kad leidimas išvykti į užsienį gali būti naujos KGB pinklės. Juk slaptoji policija bandė išgauti iš Sacharovo pažadą nutilti, už ką būsianti išleista į užsienį žmona. Kai Sacharovas tokių sąlygų nepriėmė, o žmona vis dėlto buvo išleista, gali būti ir taip, kad ji dabar negaus leidimo sugrįžti. Tokiu atveju ir Sacharovas, norėdamas gyventi su žmona, savanoriškai apsisiaūs Sov. Sąjungą. Taip KGB juo lengvai nusikratysianti be jokio triukšmo. Ar taip bus — parodys netolima ateitis.

J. V.

• Moterys V-tos Liet. taut. šoukių šventės rengimo komitete. Rugsėjo 21 d. pirm. Br. Juodelės namuose Downers Grove įvykusiame posėdy - pasitarime dalyvavo ir praneš. mus padarė vicepirm. Sofija Džiugienė, sekr. Aldona Rauchienė, Stasė Bacevičienė — šokėjų vakaro komisijos pirm., akt. Julija Cijūnienė — programos pravedėja, Joana Krutliūnė — registracijos kom. sijos pirm., Vilhelmina Lapienė — lėšų telkimo, Marija Remienė — šventės banketo ruošimo komisijos pirm. Per keletą valandų buvo intensyviai ir sklandžiai svarstomi įvairūs su švente susiję reikalai, kurie jau su truputį vykdomi.

Andrej Sacharov ir jo žmona Elena